

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1969 | ΑΡΙΘ. 12

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

ιζ'. Αἱ ἀρχαῖαι μαρτυραὶ περὶ τῆς Ἐπιστολῆς.

Ἡ μεγάλη τιμή, ἣς ἀπέλαυεν ἡ Ἐπιστολή Κλήμεντος παρ' αὐτοῖς τοῖς Κορινθίοις, μαρτυρεῖται ἤδη, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Διογύσιου Κορίνθου. Ἐπίσης καὶ ὁ Ἡγήσιππος ὁμολογεῖ τοῦτο (Εὐσεβ., Ἐκκλ. Ἰστ. IV, 22,2). Δὲν εἶναι δὲ μόνον ὁ Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας ἢ ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης, οἵτινες ἤντησαν ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς ἰδέας καὶ φράσεις, ὑπερεκπερισσοῦ τιμῶντες οὕτω τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα, ὅστις συνέταξε ταύτην. Καὶ αὐτὸ τὸ Μαρτύριον τοῦ Πολυκάρπου, τὸ ἀρχαιότερον Μαρτύριον, ὅπερ κατέχομεν, μαρτυρεῖ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἐξάρτησίν τινα ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς. Ὁ Εἰρηναῖος καλεῖ ταύτην «ἰκανωτάτην γραφήν» ὁ Εὐσέβιος «μεγάλην καὶ θαυμασίαν» ὁ Ἰερώνυμος «πάνυ ὠφέλιμον» ὁ Φώτιος «ἀξιόλογον». Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Ὠριγένης, ὁ Εὐσέβιος, ὁ Ἰερώνυμος κ.π.ἄ. ἐχρησιμοποίησαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν Ἐπιστολήν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλ' ὡς ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος λέγει, ἡ Ἐπιστολή ἀνεγινώσκετο ἐπ' ἐκκλησίας εἰς πολλὰς ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας (Εὐσ., Ἐκκλ. Ἰστ. III, 6). Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς χαρακτηρίζει τὸν ἡμέτερον Κλήμεντα Ῥώμης, ὡς ἀπόστολον (Στρωμ. IV, 105,1). Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Συρίας συνηρίθμησαν τὴν Ἐπιστολήν Κλήμεντος μετὰ τοῦ Κανόνος τῆς Κ.Δ. Ἐκ τούτου καὶ εὔρε θεσιν ἐν τῷ Ἀλεξανδρινῷ Κώδικι τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Δ' ἢ Ε' αἰ.), ὡς καὶ εἰς ἐν

κοπτικὸν καὶ εἰς ἓν συριακὸν χειρόγραφον τῆς Κ.Δ. (τὰ τελευταῖα εἰς τὸν IB' αἰ. ἀνήκοντα). Τέλος καὶ αὐταὶ αἱ «Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ» συναριθμοῦσι τὴν Ἐπιστολὴν Κλήμεντος ἐν τῷ 85 κανόνι μετὰ τοῦ Κανόνος τῆς Κ.Δ. Ἐν τούτοις ὁ Εὐσέβιος δὲν διστάζει νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν Ἐπιστολὴν ὡς μετὰ τῶν «ἀντιλεγομένων» συμπεριληφθησομένην⁴⁵.

Ἡ ἰδιαιτέρα ὑπόληψις, ἣς πράγματι ἔχαιρε καὶ ἀπέλαυεν ἡ Ἐπιστολὴ ἀπ' ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς Κλήμεντος Ῥώμης χρησιμοποιοῦντο ὑπὸ πλήθους ἀνωνύμων, ψευδεπιγράφων καὶ ἀποκρύφων ἔργων, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦσι τὰ συστηματικὰ Πατρολογικὰ συγγράμματα διεξοδικῶς⁴⁶. Ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τῶν ψευδεπιγράφων ἔργων, τῶν ἀποδιδομένων κακῶς τῷ Κλήμεντι Ῥώμης, ἴσονται ἡ καλουμένη «Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος», ἐξ οὗ καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις ἡ γνησίᾳ Ἐπιστολῇ Κλήμεντος τιτλοφορεῖται «Πρὸς Κορινθίους Κλήμεντος Ῥώμης Ἐπιστολὴ Α'».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

45. Εὐσ., Ἐκκλ. Ἱστ. VI, 13,6: «Κέχρηται — δηλ. ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς — δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἀντιλεγόμενων γραφῶν μαρτυρίαις, τῆς τε λεγομένης Σολομώντος Σοφίας, καὶ τῆς Ἰησοῦ τοῦ Σιράχ, καὶ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, τῆς τε Βαρνάβα καὶ Κλήμεντος καὶ Ἰούδα»

46. Ὅρα: Δημ. Μπαλάνοῦ, Πατρολογία. Ἐν Ἀθήναις 1930 σ. 34/6. - Β. Altaner, Patrologie. Freiburg - Basel-Wien 1963° σ. 82/5. - Otto Bardenhewer, Geschichte d. Altkirchl. Literatur. Freiburg i. Br. 1913 τ. I, 130 ἔ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιοῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἀγίας Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι Τ. 117 εἴτε δι' ἐπιστολῆς τῶν, σημειουμένης ἀπαρατήτως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἢ εἰς τὰ τηλέφωνα 227.689 καὶ 227.651, ἵνα καταστή δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Τὰ θύματα τῶν τροχῶν.

Συγκλονιστικὴν ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν ὁ ἐτήσιος ἀπολογισμὸς τῶν θυμάτων ἐκ τῶν τροχῶν, ὅστις ἀνεκοινώθη κατὰ τὸ Συνέδριον τροχαίων ἀτυχημάτων, τὸ συνελθὸν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Χίλτον». Κατὰ τὰς σχετικὰς συζητήσεις, ἐτονίσθη ἡ ἀνάγκη ἀποφασιστικώτερας καὶ πλέον μελετημένης ἀντιμετώπισεως τοῦ κακοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μόνιμον ἔλκος τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ διαφώτισις τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν ὀδηγῶν πράγματι πρέπει νὰ καταστῇ ἐντονωτέρα καὶ πληρεστέρα, ὁ δὲ κώδιξ ὀδηγήσεως, παραλλήλως, πρέπει νὰ τηρητῆ αὐστηρότερον ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀστυνομικῶν ὀργάνων.

Τὸ εἰς Μπάρι Συνέδριον.

Τὸ εἰς Μπάρι τῆς Ἰταλίας συνελθὸν προσφάτως Ἀ΄ Ἱστορικὸν Διεκκλησιαστικὸν Συνέδριον ὀρθοδόξων καὶ ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπὸ πλευρᾶς ἑλληνικῆς ἔλαβον μέρος καθηγηταὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Χάλκης, ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνειδητοποιηθῇ ἡ ἀξία τῆς δράσεως τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων εἰς Ἰταλίαν πρὸ τοῦ σχίσματος καὶ μετὰ τὸ σχίσμα· ὑπῆρξε δὲ μία πρώτη, λίαν εὐδαίμων φάσις τοῦ ποθητοῦ ἀμφοτέρωθεν διαλόγου μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τὸ ἐποικοδομητικὸν πνεῦμα, ποὺ διεῖπε τὸ Συνέδριον, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀπόψεως ὅτι ὁ διάλογος οὗτος, ἂν στηριχθῇ εἰς τὴν ἄδολον ἐπιστημονικὴν διερεύνησιν τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος, μακρὰν τῶν στενοκάρδων μνησικακιῶν, θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν συμπλησίαν τῶν δύο χριστιανικῶν κόσμων, τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ δυτικοῦ, πρᾶγμα θεαίτητον καὶ θεάρεστον.

Ἄβυσσος μωρίας.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐξοδεύονται ἄνω τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου δολλάρια ἐτησίως εἰς τὰ μέντιουμ, τοὺς ἀστρολόγους, τοὺς καὶ τὰς μάντις. Εἶναι πράγματι νὰ ἀπορῆ κανεὶς μὲ τὴν εὐπιστίαν, τὴν ὁποίαν δεικνύουν πρὸς γελοίας καὶ αὐταποδείκτους δεισιδαιμονίας οἱ ἄνθρωποι τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, ἐνῶ ἔναντι τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ μεγαλείου τοῦ Χριστιανισμοῦ παραμένουν ἀδιάφοροι ἢ καὶ τὸν εἰρωνεύονται. Ἄνάλογον ἔκτασιν ἔχει

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

«Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου...
ἵνα ᾧσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς» (Ἰωάν. ιζ' 11).

Ἡ χριστιανικὴ ἐνότης, διὰ τὴν ὁποίαν προσεύχεται ὁ Κύριος εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Του προσευχὴν καὶ διὰ τὴν διάσωσιν τῆς ὁποίας ἠγωνίσθησαν οἱ Ἅγιοι καὶ Θεοφόροι Πατέρες τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν θέμα διὰ τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅταν βεβαίως γίνεται σήμερα λόγος περὶ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἢ σκέψις ὄλων πηγαίνει εἰς τὸ μέγιστον ὄντως πρόβλημα τῆς διαιρέσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ κλονισμοῦ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος εἰς παγκόσμιον κλίμακα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς προσπαθείας, ποὺ γίνονται διὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀνάκτησιν τῆς ἐνότητος.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ διάσπασις τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος δὲν παρατηρεῖται μόνον εἰς τὴν οἰκουμενικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τί πρέπει νὰ γίνη.

Ἄς ἰδοῦμε κατ' ἀρχὴν τὴν πραγματικότητα.

Ἐπάρχουν ἐν πρώτοις χριστιανοί, οἱ ὁποιοὶ δὲν ἔχουν κατένενα δεσμὸν καὶ δὲν διατηροῦν καμμίαν ἐνότητα καὶ ἐπαφὴν μετὰ τὴν Ἐνορίαν τους. Ἡ Ἐνορία εἶναι τὸ πεδίον, ὅπου ἐκδηλώνεται ἡ ζωὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ, οἱ πιστοί, συνηγμένοι γύρω ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, ἐπικοινωνοῦν διὰ τῆς προσευ-

* Κήρυγμα ἐκφωνηθὲν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν Κυριακὴν, 25ην Μαΐου, ἑορτὴν τῶν ἁγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

τὸ κακὸν αὐτὸ καὶ εἰς τὰς ἄλλας λεγομένας πολιτισμένας χώρας τῆς οἰκουμένης, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν μας. Οἱ αἰδεσιμώτατοι Ἐφημέριοι δὲν πρέπει νὰ παραλείπουν τὴν κατ' ἰδίαν καὶ ἀπ' ἄμβωνος νοθεσίαν τῶν ἐνοριτῶν τῶν ὡς πρὸς τὸ ἀμάρτημα τοῦτο, μετὰ τὸ ὁποῖον θίγεται πρόρριζα ἡ χριστιανικὴ πίστις. Διότι, καθὼς παρατηρεῖ ἐν θρησκευτικῶν περιοδικῶν τῶν Ἀθηνῶν, «τὸ νὰ λέγεται ὁ ἄνθρωπος Χριστιανὸς καὶ νὰ καταφεύγῃ εἰς αὐτὰ τὰ μέσα καὶ ὄχι εἰς τὸν παντοδύναμον Θεόν, ἀποτελεῖ ἄρνησιν τῆς πίστεως καὶ βαρὺ ἀμάρτημα».

χῆς με τὸν οὐράνιον Πατέρα καὶ κοινωνοῦν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐνωμένοι δὲ με τὸν Χριστὸν σχηματίζουσι καὶ μεταξύ των μίαν κοινωνίαν καὶ μίαν κοινότητα ἀγάπης, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν. Μετὰ τὴν ἐπίκλησιν καὶ τὸν καθαγιασμὸν τῶν τιμίων δώρων ὁ λειτουργὸς ἱερεὺς προσεύχεται χαρακτηριστικά: «Ἡμᾶς δὲ πάντας, τοὺς ἐκ τοῦ ἐνὸς Ἄρτου καὶ τοῦ Ποτηρίου μετέχοντες, ἐνώσαις ἀλλήλοις εἰς ἐνὸς Πνεύματος Ἁγίου κοινωνίαν» (Θ. Λειτουργία Μ. Βασιλείου).

Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ἀγνοοῦν τὴν σχέσιν αὐτὴν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος, τὴν ὁποίαν καλλιεργεῖ ἡ Ἐνορία. Καὶ ζοῦν ἐπομένως ὄχι ὡς ὀργανικὰ μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς ἄτομα ἀνεξάρτητα καὶ ἄσχετα, τὰ ὁποῖα πολλὰ φορὲς εὐρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν καὶ σύγκρουσιν μεταξύ των.

Ἐπὶ τούτοις ὑπάρχουσι καλὰ ἀτομικὰ ἢ συλλογικὰ χριστιανικὰ προσπάθειαι. Συμβαίνει ὅμως καὶ αὐταὶ νὰ κινουῦνται εἰς ἓνα κλειστὸν κύκλον προσώπων καὶ σχημάτων, χωρὶς ἐνότητα μετὰ τὸν ὑπόλοιπον ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμόν. Καὶ παρατηρεῖται ἀκόμη τὸ φαινόμενον πολλὰς χριστιανικῆς δυνάμεις νὰ δροῦν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, χωρὶς συνεργασίαν, χωρὶς συντονισμόν. Νὰ καλύπτουσι τοὺς ἰδίους τομεῖς δράσεως, ἐνῶ ἄλλοι νὰ παραμένουσι ἐντελῶς ἀκάλυπτοι. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἓνας δρᾷ καὶ κινεῖται ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν ἄλλον ἢ ἀγνοεῖ τὸν ἄλλον, ἂν δὲν τὸν ἀνταγωνίζεται. Καὶ δὲν εἶναι σπάνιον τὸ γεγονός νὰ γίνεσθαι μία χριστιανικὴ προσπάθεια ἐν ἀγνοίᾳ καὶ τοῦ τοπικοῦ ἀκόμη Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως δὲ λέγει χαρακτηριστικῶς ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος «Ἐπίσκοπον μὲν τινες καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν» (Μαγν. Β.Ε.Π. τομ. 2 σελ. 269, 20).

Ἐπὶ τούτοις ὑπάρχουσι καὶ χριστιανοί, οἱ ὅποιοι προσκολλῶνται εἰς θρησκευτικὰ πρόσωπα, λαϊκοὺς ἢ κληρικοὺς, καὶ οἱ ὅποιοι γίνονται περισσότερον ὁπαδοὶ ἀνθρώπων καὶ ὀλιγώτερον μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ οἱ ὁπαδοὶ συνήθως κατανοοῦν εἰς τὸν φανατισμὸν καὶ τὴν μισαλλοδοξίαν, καταστάσεις ποὺ τορπιλλίζουν τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ ἐὰν ὅλα αὐτὰ εἶναι ἴσως φυσικὰ ἐσωτερικὰ ἀδυναμίαι κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὑπάρχουσι δυστυχῶς καὶ ἄλλαι ἐντελῶς συγκεκριμέναι ἐξωτερικαὶ ἐνέργειαι διασπάσεως τῆς ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ὅλαι αἱ προσπάθειαι τῶν ποικιλωνύμων ἀίρετικῶν νὰ διεισδύσουσιν εἰς τὴν ἐνορίαν, εἰς τὸ χωριό, τὸν συνοικισμόν, τὸ ἐργοστάσιον, τὸ ὀρθόδοξον

σπίτι, διὰ νὰ κλονίσουν τὴν ἐνότητα τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν μετὰ τοὺς κανονικοὺς ἱερεῖς τῶν, τὰ θεοσύστατα ἱερὰ μυστήρια καὶ τὴν ἐν γένει ζωὴν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀκόμη ἡ ὄργανωμένη Οὐνία τῶν Δυτικῶν, ἡ ὁποία, ὡς μὴ ὄφειλε, ἐργάζεται μεταξὺ χριστιανικῶν πληθυσμῶν, ὄχι βέβαια διὰ νὰ στηρίξη καὶ ἐδραϊώσῃ τὴν ἐνότητα τῶν ἐντοπίων χριστιανῶν μετὰ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῶν, ἀλλά, δυστυχῶς, διὰ νὰ διοχετεύσῃ ἐπιρροὰς ἄλλης τοπικῆς Ἐκκλησίας εἰς αὐτήν, κατὰ καταπάτησιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Διατάξεων τῆς ἀρχαιοτάτης χριστιανικῆς παραδόσεως.

Ἐν ὄψει αὐτῆς τῆς εἰκόνας ἀκούγεται περισσότερο ἐντονος ἡ θερμὴ ἱκετήριος κραυγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας: «Πάτερ ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ἵνα ὧσιν ἔν». Καὶ τὸ αἶτημα αὐτὸ τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας μας καθορίζει δι' ὅλους ἡμᾶς τὴν γραμμὴν πλεύσεως: Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος!

Τὸ σύνθημα αὐτὸ δι' ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους εἶναι μία κλήσις νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τῆς Ἐνορίας μας. Εἶναι κλήσις τῶν ἀτομικῶν ἢ συλλογικῶν προσπαθειῶν νὰ ἀνακαλύψουν τὸ νόημα καὶ τὴν πραγματικότητα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἐνότητός του. Ἀπὸ τὸ ἀτομικὸν ἢ ὁμαδικὸν «ἐγὼ» νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ «ἐμεῖς» τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Καλούμεθα νὰ παραιτηθῶμεν ἀπὸ οἰανδήποτε διεκδικήσιν ἀλαθίτου ἢ πρωτείου διὰ τὸν ἑαυτὸν μας, τὴν προσπάθειάν μας, τὸ πρόγραμμά μας καὶ νὰ ἐνταχθῶμεν εἰς τὸ ὀργανικὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἄλλωστε σφόδρα ἀντιφατικὸν νὰ πολεμοῦμεν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὸ ἀλάθητον καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ ρωμαίου Ποντίφικου, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ μὴ εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ ἐγκαταλείψωμε τὸ πρωτεῖον τῆς γνώμης μας. Ἡ ἐνότης τοῦ σώματος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας θὰ κερδηθῇ ἐν τῇ ταπεινῇ διακονίᾳ αὐτῆς ἐκ μέρους ὄλων μετὰ τὴν πίστιν ὅτι τὴν Ἐκκλησίαν κυβερνᾷ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἐξ ἄλλου τὸ σύνθημα «ἐπιστροφὴ εἰς τὴν ἐνότητα» εἶναι μία ἐπιστράτευσις ὄλων μας διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πάσης φύσεως αἰρετικῶν καὶ διάσωσιν τῆς ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀλλὰ καὶ μία ζωηρὰ ὑπόμνησις πρὸς τοὺς «ἀτάκτως περιπατοῦντας» χριστιανοὺς ξένων ἐκκλησιῶν διὰ νὰ παύσουν νὰ σπεύρουν τὰ ζιζάνια τῆς διαιρέσεως εἰς τὴν τοπικὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Η ΕΝ ΑΓΙΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΖΩΗ

Ἡ πρόσφατος ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καθιστᾷ ἐπίκαιρον τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀληθοῦς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωῆς. Αὐτὴν τὴν ζωὴν ἀκριβῶς συνιστᾷ εἰς ἡμᾶς ὁ Ἄπ. Παῦλος, ὅταν παραγγέλλῃ εἰς ἡμᾶς «Πνεύματι περιπατεῖτε». Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ βαθύτερον νόημα τῆς προτροπῆς ταύτης;

Ἡ προτροπὴ αὕτη διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου θὰ εἶχε πολὺ περιορισμένον περιεχόμενον. Ἐὰν ἀνοίξωμεν τὴν εἰδικὴν σελίδα τῶν μεγάλων ἑφημερίδων, θὰ συναντήσωμεν κατὰ κανόνα τὴν στήλην ἢ τὰς στήλας τῆς «πνευματικῆς ζωῆς» ἢ «πνευματικῆς κινήσεως». Εἰς τὰς στήλας ταύτας γίνεται λόγος περὶ θεάτρου καὶ ἠθοποιῶν, περὶ λογοτεχνίας, περὶ πεζογράφων καὶ ποιητῶν, περὶ μουσικῆς, περὶ «διαφόρων φεστιβάλ» κ.ο.κ. Οἱ ἀσχολούμενοι περὶ ἐν εἶδος τῆς λογοτεχνίας ἢ τῆς τέχνης εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ συνήθως χαρακτηρίζονται ὡς «πνευματικοὶ ἄνθρωποι». Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἀρκετὸν τὸ νὰ ἀσχολῆται τις περὶ ἓνα κλάδον τῆς λογοτεχνίας ἢ τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τέχνης διὰ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀληθῆς πνευματικὸς ἄνθρωπος; Ἀσφαλῶς ὄχι!

Ὁ ἀληθῆς πνευματικὸς ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ποὺ καλλιεργεῖ ἀρμονικῶς πάσας τὰς ἐμφύτους εὐγενεῖς ροπὰς καὶ προδιαθέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, αἱ ὁποῖαι ἀκριβῶς συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος ποιοτικὴν ὑπεροχὴν ἐναντι τῶν ζώων καὶ νὰ εἶναι πνευματικὸν ὄν. Ἀσφαλῶς πνευματικὸς δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ὄρθρου βαθεὸς μέχρι νυκτὸς σκέπτεται μόνον τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἢ τὰς αἰσθησιακὰς ἡδονὰς καὶ παραθεωρεῖ τὰς πνευματικὰς ἀξιολογικὰς προδιαθέσεις τῆς ψυχῆς του. Οὔτε ἀληθῶς πνευματικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος στρέφεται μονομερῶς πρὸς βίωσιν ἢ πραγματοποίησιν μιᾶς μόνον πνευματικῆς ἀξίας (λ.χ. τῆς γνώσεως καὶ ἀληθείας) καὶ παραθεωρεῖ ὅλας τὰς ἄλλας. Ὅταν ὁ ἐπιστήμων ἢ ὁ λογοτέχνης ἢ ὁ καλλιτέχνης ἀδιαφορῇ διὰ τὰς ἠθικὰς ἢ κοινωνικὰς ἀξίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀληθῶς πνευματικὸς ἄνθρωπος. Ἀληθῶς πνευματικὸς ἄνθρωπος εἶναι μόνον ὁ συναναπτύσσων ἀρμονι-

Ἐπεὶ τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ θέματος καὶ «τ ἦ ς τ ὦ ν π ά ν τ ὠ ν ἐ ν ὡ σ ε ω ς» ἀδιαλείπτως ἕς ἐπαναλαμβάνωμεν τὴν ἰκεσίαν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας: «Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ἵνα ὦσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς».

† Ὁ Ἀρχεῤῥου ΕΥΘΥΜΙΟΣ

κῶς πάσας τὰς ἀξιολογικὰς ροπὰς τοῦ πνεύματός του καὶ ὁ βιῶν πάσας τὰς ἀξίας ἐν τῇ ὀρθῇ ἱεραρχικῇ σχέσει αὐτῶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἐπιδιώκῃ «τὸ χεῖρον καθυποτάξαι τῷ κρείττονι καὶ τὴν σάρκα δουλώσαι τῷ πνεύματι», ὡς τονίζει ὁ ὕμνος τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ ἀληθὴς αὕτη πνευματικὴ ζωὴ ἐπιτυγχάνεται κατ' ἄριστον, τέλειον καὶ ἀπαράμιλλον τρόπον μόνον, ὅταν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ζῇ ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς Χάριτος τὴν νέαν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωὴν. Μὲ τὸ ἅγιον Βάπτισμα γινόμεθα μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐμψυχώνεται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα μὲ τὴν βοήθειαν τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ζωογονεῖ, μᾶς ἐξυγιάνει πνευματικῶς, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀληθῆ μετάνοιαν καὶ ἐξαλείφει ἐντὸς ἡμῶν πᾶν γεῶδες καὶ ὑλικὸν φρόνημα.

Ὁ πραγματικὸς Χριστιανὸς περιπατεῖ ἐν πνεύματι, διότι ἀφήνει τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν φύσιν του νὰ διατελῇ καὶ νὰ ἀνακαινίζεται ὑπὸ τὴν διαρκῆ ὄθησιν καὶ ἐμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅ,τι δὲ τελεσιουργεῖται ἐντὸς τῶν ἀδύτων πάσης χριστιανικῆς ψυχῆς, ἥτις περιπατεῖ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, εἶναι τόσον ἄρρητον καὶ ἀνέκφραστον, ὥστε δὲν δύναται νὰ περιληφθῇ εἰς τὰ περιορισμένα πλαίσια τῶν συνήθων φραστικῶν τρόπων καὶ μεθόδων. Διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς μυστικῆς ἐπικοινωνίας μετ' αὐτοῦ ἡ ψυχὴ, δεχομένη καὶ ἀντανακλώσα τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου, μεταμορφοῦται, ὅπως λέγει ὁ Ἅπ. Παῦλος, εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα πρὸς Αὐτόν, προχωροῦσα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν (Β' Κορ. γ', 18). Ἄλλ' ὅταν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκτελῇ τὴν θείαν ταύτην μεταμόρφωσιν, δὲν πράττει τοῦτο ὅπως ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος μόνον ἐξωθεν καὶ μακρόθεν μὲ τὰς ἀκτῖνάς του μεταβάλλει εἰς εἰκόνα του μίαν κρυσταλλίνην σφαῖραν. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς αὐτὸς ὁ Θεός, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος, εἶναι παρὸν πανταχοῦ, ὅπου ἐνεργεῖ. Τοιοῦτοτρόπως φωτίζει τὴν ψυχὴν μας ὡς πηγὴ φωτός ἐνσωματωμένη εἰς τὸ κέντρον μιᾶς κρυσταλλίνης σφαίρας. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ σφραγίς, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἀποθέτει εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν εἰκόνα τῆς θείας Του φύσεως καὶ ἁγιότητος. «Ἐσφραγίσθητε Πνεύματι Ἁγίῳ» (Ἐφ. α', 14), λέγει πάλιν ὁ ἅπ. Παῦλος. Τὸ σφράγισμα προϋποθέτει στενὴν ἐπαφὴν μεταξὺ σφραγιῶδος καὶ σφραγιζομένου καὶ ὄχι ἀπλῶς ἐνεργεῖαν ἐκ τοῦ μακρόθεν. Ἐὰν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου ἡ σφραγίς ἐτίθετο ἐπὶ ἐπιφανείας κηροῦ, τότε ἐννοοῦμεν, ὅτι ἡ ἐπαφὴ αὕτη φθάνει μέχρι πλήρους συνταυτίσεως. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται εἰς τὴν ψυχὴν μας ὡς εἷς φορτικὸς φιλοξενούμενος. Φέρει πλοῦσια δῶρα καὶ οὐράνιον θησαυρόν. Διὰ τῆς θερμότητος καὶ θαλπωρῆς τοῦ

φωτός του καὶ διὰ τῆς δρόσου τῶν ρείθρων τῆς Χάριτός του δημιουργεῖ ἐντὸς ἡμῶν ἀνέσπερον αὐγὴν καὶ παραδεισιακὴν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκκολάπτονται καὶ ἀναπτύσσονται ὅλα τὰ ἐκλεκτὰ σπέρματα τῆς ψυχῆς μας. Μορφοποιεῖ τὸ ἀμορφον χάος τῶν ἀντιθέσεων καὶ δυσαρμονιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου εἰς θαυμασίαν καὶ εἰρηρικὴν ἐνότητα· ὡς δραστικὴ ἐντελέχεια καὶ παντοδύναμος ζωτικὴ δύναμις παράγει τοὺς πλέον εὐχύμους καὶ εὐγεύστους καρπούς.

«Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε' 22). Ὁ στίχος οὗτος εἶναι ἀπαράμιλλος. Παρόμοιος αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὗρεθῇ εἰς τὴν παγκόσμιον λυτρωτικὴν καὶ σωτηριολογικὴν φιλολογίαν. «Ὅ,τι ἡ ἀνθρωπότης ἐνοστάλλησεν εἰς τὸ παρελθόν, ποθεῖ σήμερον καὶ θὰ δραματίζεται εἰς τὸ μέλλον συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν χρυσῆν ἄλυσιν τῶν ἐννέα αὐτῶν χαρίτων καὶ δωρεῶν τοῦ Πνεύματος. Καὶ μόνον τὸ ἄκουσμα τῶν λέξεων αὐτῶν ἀσκει ὑποβλητικὴν γοητείαν εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ διαισθανθῶμεν τὴν οὐρανίαν ὠραιότητα καὶ γεῦσιν τῶν καρπῶν αὐτῶν. Ὡς ἐπισφράγισις δὲ τῶν δωρεῶν τοῦ Πνεύματος εἶναι ἡ Υἱοθεσία, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἀρραβὼν καὶ τὸ ἐχέγγυον τῆς θεώσεως καὶ αἰωνίου κληρονομίας τοῦ Θεοῦ: «Ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ· οὐ γὰρ ἐλάβετε Πνεῦμα δουλείας εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε Πνεῦμα υἱοθεσίας ἐν ᾧ κράζομεν ἄββᾶ ὁ Πατήρ. Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ Πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ, εἰ δὲ τέκνα καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ» (Ρωμ. η', 14-17).

Τὸ μήνυμα λοιπόν, ποὺ φέρει εἰς ἡμᾶς ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγ. Πνεύματος, εἶναι, ὅτι πρέπει νὰ ἀνανεώσωμεν τὴν ἀπόφασίν μας νὰ ἀφήσωμεν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ νὰ παραγάγῃ ἐντὸς τῶν ψυχῶν μας τοὺς θαυμασίους αὐτοὺς καρπούς. Μὲ τὴν διαρκῶς ἀναγεννωμένην ζωὴν μας πρέπει νὰ ἐπαληθεύσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς ὠραίας λειτουργικὰς μας ἐκφράσεις, συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγαθὸς Παράκλητος καθαρίζει ἡμᾶς «ἀπὸ πάσης κηλίδος» καὶ «πάντα χορηγεῖ»: «βρῦει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἄλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν, ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

(Πράξ. β', 2-42).

Α) ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ἡ μόνη ἀληθὴς θρησκεία, συγκρινομένη πρὸς τὰς ἄλλας θρησκείας, ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τὸν Θεῖον Ἰδρυτὴν τῆς, τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῦ ἐχομεν τὸ μοναδικὸν καὶ ἐκπληκτικὸν γεγονός τῆς νίκης τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεώς Του. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός, τὸ κοσμοσωτήριον καὶ χαρμόσυνον, τὸ ὁποῖον ἐπιστεύθη διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ὥστε, παρὰ τὴν πολεμικὴν τῶν ἀντιφρονούντων, νὰ μείνῃ ὡς ἱστορικὴ ἀλήθεια τῆς Χριστιανικῆς μας πίστεως, ἔχει τὰς ἀποδείξεις του. Αὗται εἶναι πολλάί, θέλω δὲ περιορισθῆ ἀναφέρων ἐνταῦθα μόνον τρεῖς.

1) Αἱ ῥηταὶ διακηρύξεις τῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων.

Ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασίν του δὲν ἀνελήφθη ἀμέσως, ἀλλὰ παρέμεινεν εἰς τὴν γῆν ἐπὶ 40 ἡμέρας, καθ' ὅλο δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἔδειξεν ἑαυτόν, εἰς ὅσους ἠθέλησε νὰ φανερωθῆ. Καὶ ἠξιώθησαν νὰ Τὸν ἴδουν ὅσοι εἶχον λεπτύνει τὴν ψυχικὴν των ὄρασιν, ὥστε νὰ εἰμποροῦν νὰ ἴδουν Σῶμα ὡς τὸ τοῦ Ἰησοῦ ἀπονευματισθὲν πλέον καὶ ζῶν ζωὴν ἀνεξάρτητον τῆς γῆς.

Αἱ Εὐαγγελικαὶ ἀφηγήσεις μᾶς παρέχουν 11 Χριστοφανείας τοῦ Κυρίου παρουσιασθέντος εἰς πολλὰ πρόσωπα. Οὕτω ἐφανερώθη πρῶτον εἰς τὴν Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν (Ἰω. κ' 11 ἐξ.), εἰς τὰς Μυροφόρους (Ματ. κη', 9), εἰς τὸν Κηφᾶν (Πέτρον) (Α' Κορ. ιε', 5), εἰς τοὺς μαθητὰς εἰς Ἐμμαοὺς πορευομένους (Λουκᾶ κδ', 15), εἰς τοὺς 11 μαθητὰς, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ δυσπίστου Θωμᾶ (Ἰωάν. κ', 26). Ἐφάνη ἔπειτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος, ὅπου ἦσαν Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς καὶ ὁ Ναθαναὴλ καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο (Ἰωάν. κα', 1-24). Ἐφάνη ἐπίσης ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς, ὧν τινες μὲν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου εἶχον ἀποθάνει, οἱ πλείότεροι ὅμως ἀκόμη ἔζων (Α' Κορ. ιε', 6-8). Ἐφάνη εἰς τὸν Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον (Α' Κορ. ιε', 7), εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὅλους ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ὁπόθεν καὶ ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν (Λουκ. κδ', 50). Ἐφάνη τέλος εἰς τὸν Παῦλον, ὅστις γράφει μὲ τὴν συναίσθησι τοῦ παρελθόντος ὡς διώκτου τοῦ Χρι-

στοῦ καὶ τῆς Χάριτος, ἧς ἠξιώθη νὰ γίνῃ Ἀπόστολός Του, «τελευταῖον δὲ πάντων ἐφάνη καὶ εἰς ἐμέ, ὡς εἰς ἔκτρωμα. Διότι ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐλάχιστος τῶν Ἀποστόλων, ὅστις δὲν εἶμαι ἄξιός νὰ ὀνομάζωμαι Ἀπόστολος, διότι κατεδίωξα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ χάριτι Θεοῦ εἶμαι ὅ,τι εἶμαι...» (Α΄ Κορ. ιε', 8-10).

Ἴδου οἱ αὐτόπται μάρτυρες «οἱ προκεχειροτονημένοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. α', 3-8, ι', 40-41). Πάντες οὗτοι, ἰδόντες τὸν Σωτῆρα ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, μεθ' οὗ καὶ συνωμίλησαν καὶ συνέφαγον καὶ συνέπιον καὶ συνωδοιπόρησαν κλπ. διεκήρυξαν τοῦτο παρρησίᾳ, ἔχοντες μάλιστα τὸ γεγονὸς τοῦτο ὡς βάσιν εἰς τὰ κηρύγματα τους. «Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, τοῦ Ὁποίου πάντες ἡμεῖς εἴμεθα μάρτυρες», ἔλεγεν ὁ Πέτρος εἰς τὸ πρῶτο του κήρυγμα, ὁπότε καὶ ἐπίστευσαν περὶ τοὺς 3.000 (Πράξ. β', 32). Ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀποστολικὰς του περιοδείας ἀνὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν («τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν Ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο αὐτοῖς») (Πράξ. ιζ', 18). Ἐκτοτε τὸ θριαμβευτικὸν τοῦτο γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὁποίου καθιερώθη ἡ Κυριακὴ ἡμέρα, διακηρυχθὲν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἀποτελεῖ ἀλήθειαν τῆς πίστεώς μας διατυπωθεῖσαν καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως, ὡς καὶ ὁμολογίαν πίστεως τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἥτις ἐθεμελιώθη ἐπὶ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ.

2) Ἡ μεταμορφωθεῖσα ζωὴ τῶν Ἀποστόλων.

Μυστήριον ἀνεξήγητον θὰ ἦτο ἡ μεταμόρφωσις τῶν Ἀποστόλων χωρὶς τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Οἱ μαθηταὶ ἀπὸ μιᾶ μεγάλης λύπης καὶ δειλίας μετεπήδησαν ἀποτόμως σὲ μιᾶ μεγάλη χαρὰ καὶ καταπλήσσαν θάρρος. Οἱ μαθηταὶ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔντρομοι πρὸ τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, τὰ ὁποῖα ἀντιμέτωπισαν τὴν νύκτα τῆς Γεθσημανῆ, φεύγον, ἐγκαταλείψαντες τὸν Διδάσκαλόν των, διὰ νὰ κρυφθοῦν. Δὲν ἐλπίζουν εἰς τὴν Ἀνάστασιν Του, ἀλλ' οὐδὲ κἄν τὴν σκέπτονται (Λουκ. κδ', 21), εἶναι δὲ καὶ δύσπιστοι ὡς ὁ Θωμᾶς (Ἰωάν. κ', 25). Τώρα ὅμως, μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Πνεύματος, τελείως μετεβλήθησαν. Τολμηροὶ καὶ θαρραλέοι καὶ με δύναμιν λόγου καὶ σοφίας, κηρύττουν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὴν Ἀνάστασιν, προκαλοῦντες τὴν ἐκπλήξιν. «Θεωροῦντες, λέγει ὁ θεόπνευστος ἱστορικὸς τῆς ζωῆς τῶν Ἀποστόλων, τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοὶ εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον» (Πράξ. δ', 13). Ἡ μεταβολὴ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος, ὅφ' οὗ

θά ἐνισχύοντο κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶχεν εἰπῆ εἰς αὐτούς: «Ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογήσῃσθε ἢ τί εἴπητε· τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ ποιεῖν» (Λουκ. ιβ', 11-12, κα', 14-15).

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐπιστροφή τοῦ Σαοῦλ (Παύλου) γενομένη ὅταν οὗτος εἶδε τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν καὶ Ἀνάληψίν του, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ (Α' Κορ. θ', 1, Πράξ. θ'), εἶναι τοῦτο ἐπίσης μία τρανωτάτη ἀπόδειξις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Γερμανὸς σκεπτικιστὴς Baur λέγει ὅτι ἡ τοῦ Παύλου παράδοξις ἐπιστροφή ἀπὸ φοβεροῦ καὶ σκληροτραχήλου διώκτου τῶν Χριστιανῶν εἰς μέγιστον ζηλωτὴν, ὑπέρμαχον καὶ ὑπερασπιστὴν, ὁμολογουμένως εἶναι μυστήριον καὶ αὐτὸ μόνον δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸ θαῦμα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως.

3) Ἡ δύναμις τῆς Ἀρχεγόνοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἰδρύθη κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν, ὅταν 50 ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπὶ τοὺς μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Ἡ ἰδρυσίς της καὶ ἡ ἐξάπλωσίς της εἶναι ἔργον τοῦ Ἁγ. Πνεύματος: «Ἄλλὰ λήψεσθε δυνάμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, λέγει ὁ Χριστὸς καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες... ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. α', 8). Ἐκ τῶν θριαμβευτικῶν ἀποτελεσμάτων καταφαίνεται ἡ θεία δύναμις. Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μᾶς λέγουσιν ὅτι: «Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἠῤῥξανε καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν σφόδρᾶ» (στ', 7), «ὁ δὲ Κύριος προσέθετε καθ' ἡμέραν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς σωζομένους» (β', 47). «Κατέλαβε δὲ πᾶσαν ψυχὴν φόβος καὶ πολλὰ τέρατα καὶ σημεῖα ἐγένοντο διὰ τῶν Ἀποστόλων» (β', 43). «Καὶ μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀπέδιδον οἱ Ἀπόστολοι τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ χάρις μεγάλη ἦτο ἐπὶ πάντας αὐτούς» (δ', 33). Ταῦτα λαβόντα χώραν μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐξηγοῦνται ἄνευ ταύτης.

Β) Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

α) Ἐν ταῖς Γραφαῖς 100/ικς καὶ πλέον ἀναφέρεται προλεγομένη ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ αὕτη. Ὁ Κύριος ὅταν ὠμίλει περὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του, εἰς τὰ περὶ Αὐτοῦ γεγραμμένα ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ἀνέτρεχε (Λουκ. κδ', 25-27). Ὁ Ἄπ. Πέτρος ἐπίσης, ὅταν ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δαυὶδ, προειπόντος τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι, οἵτινες ἀπαδείκνυον ἐκ τῶν Γραφῶν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χρι-

στός ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι» (Πράξ. β', 31, ιζ', 2-3). Ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ διασαλπίζεται τὸ χαρμόσυνον τοῦτο γεγονός εἴτε ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου προλεγόμενον (Ματ. ις', 21, ιζ', 22, 23, Λουκ. θ', 22, Ἰωάν. ι', 17-18, Μάρκ. ι', 35, Ἰωάν. β', 13-22), εἴτε ὑπὸ τῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων Εὐαγγελιστῶν ἐξιστορούμενον. Ὁ Κύριος καὶ οἱ Ἀπόστολοί Του προσκαλοῦν καὶ σέ, ἀγαπητέ μου ἀναγνώστα, ἵνα «ἀπὸ τῶν Γραφῶν» διδαχθῆς περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

β) Ἐν τῷ Ἀποστολικῷ κηρύγματι. Οἱ Ἀπόστολοι ἐξ Ἰσου ἐκήρυττον τὸν θάνατον καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Διακηρύσσουσαν ταύτην παντοῦ καὶ πάντοτε, πρὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ, χωρὶς οὐδεμίᾳ ἀπειλῇ νὰ ἰσχύη κατ' αὐτῶν (Πράξ. γ', 16, 26, δ', 10, ε', 10, 30). Ἡ Μ. Ἀσία, ἡ Μακεδονία, Θεσσαλονίκη, Ἀθῆναι, Κόρινθος καὶ πᾶν μέρος ποῦ ἐπεσκέφθη ὁ Παῦλος ἤκουσαν τὸ χαρμόσυνον τοῦτο ἄγγελμα, ὅπερ διὰ τῆς Ἀγ. Γραφῆς (μεταφρασθείσης εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γλώσσας καὶ διαλέκτους) μετεδόθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον (Ρωμ. δ', 25, ζ', 4, η', 34, ιδ', 9, Α' Θεσ. δ', 13).

γ) Ἐν τῇ προσωπικῇ ζωῇ τοῦ πιστοῦ. Ὁ Θεὸς Παῦλος λέγει: Ἐὰν ἐχθροὶ ὄντες ἐφιλιώθημεν μὲ τὸν Θεόν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον φιλιωθέντες θέλομεν σωθῆ διὰ τῆς ζωῆς Αὐτοῦ (Ρωμ. ε', 10). Ὁ Χριστὸς διὰ μὲν τοῦ θανάτου Του, τὸν ὅποιον ὑπέστη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐνόχου καὶ ἁμαρτωλῆς ἀνθρωπότητος πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς Θείας Δικαιοσύνης, μᾶς συνεφιλίωσε μὲ τὸν Θεόν, διὰ δὲ τῆς Ἀναστάσεώς Του, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς διεκήρυξεν ὅτι ἐδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ προσφερθεῖσαν ἐξιλαστήριον θυσίαν, ἀπέβη ὁ Ζῶν Χριστὸς καὶ ἡ πηγὴ θείας Ζωῆς διὰ τὸν πιστὸν (Ρωμ. ζ', 4-5). Ὁ Κύριος προτρέπει, ἵνα διατηρῶμεν τὸν μετ' Αὐτοῦ σύνδεσμον ἀμένοντες ἐν Αὐτῷ καὶ Ἐκεῖνος ἐν ἡμῖν» (Ἰωάν. ιε', 5), ἐνῶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ παραπέμπει ἡμᾶς εἰς τὸν ἐν Οὐρανοῖς Μ. Ἀρχιερέα, ὅπου εἶναι ὁ θρόνος τῆς χάριτος, «ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Ἐβρ. δ', 14).

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΛΑΤΡΕΙΑ

Π Ε Ρ Ι Τ Ο Υ Ν Α Ο Υ

Γ'

Γιὰ τὸ Χριστιανὸ ὁ Ναὸς εἶναι τὸ κέντρο τοῦ φωτός, τῆς χάριτος, τῆς εἰρήνης, τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς ἁγιοσύνης, τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἀνακαινίσεως, τῆς δυνάμεως, τῆς πνευματικῆς συνέσεως. Ἐδῶ πνέει ἀκατάπαυστα ἡ αὔρα τῆς θείας ζωῆς. Ἐδῶ ρέει ἡ πηγὴ τῆς ἀθανασίας. Ἐδῶ εἶναι τὸ ποτήρι τῆς ζωῆς καὶ ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Πρόσελθε! Ἐτοίμασε τὸν ἑαυτὸν σου, τὴν ψυχὴ σου, καὶ γέυσου τὸν ἄρτον τῆς αἰωνίας ζωῆς καὶ πιε ποτό, τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀθάνατης αἰωνίας ζωῆς. Βγάλε τὸ αἶσχος σου καὶ τὴ δυσωδία τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνακαινίσου, ὅσο θέλεις. Σ' αὐτὸν ποὺ πιστεύει καὶ τὸ ἐπιθυμῆ με ὅλη του τὴν καρδιὰ ὅλα εἶναι δυνατά. Διῶξε λοιπὸν τὸ σκοτάδι τῶν παθῶν σου, καὶ φωτίσου με τὸ αἶδιον φῶς τῆς τριφύτου θεαρχίας, τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἀντλήσε δύναμη θεία γιὰ τὴ ἀδύνατη φύση σου. Ζώσου τὴ ζώνη τὴν πνευματικὴ! Ἀνάλαβε τὴν πανοπλίαν τοῦ Πνεύματος, ποὺ εἶναι ἔτοιμη γιὰ τὸν καθένα, ἀνάλογα με τὶς ἀνάγκες του. Πάρτε ὁ καθένας ὅ,τι σᾶς χρειάζεται. Τὰ δῶρα δίδονται ἀπὸ τὸ Θεὸ σὲ ὅλους ἄφθονα. Νὰ ὁμως ὅτι στὸ Ναὸ ἡ ἀφθονία τῶν δώρων τοῦ Πνεύματος εἶναι στὴ διάθεση καὶ ἐκείνων ἀκόμη ποὺ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ τὰ πάρουν. Ἐδῶ εἶναι ἡ θεία ζωὴ, τὸ θεῖο φῶς, ἡ θεία ἁγιοσύνη! Ὅμως κανεὶς ἢ λίγοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ σπεύδουν νὰ τὰ δεχθοῦν.

Ζητεῖτε θεάματα. Ἀλλὰ νὰ ἔνα ἀσύγκριτο θέαμα: τὸ θέαμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Θεανθρώπου· τὰ νηπιακά του σπάργανα καὶ ἡ κατάκλιση στὴ φάτνη, ἡ ἀφανὴς ζωὴ του, ἡ δημοσία πλήρης ἀγάπης, σοφίας καὶ θαυμάτων ἐξυπηρέτησις τοῦ κόσμου, τὰ πάθη του, ὁ θάνατος, ἡ ταφή, ἡ ἀνάστασις, ἡ ἀνάληψις στὸν οὐρανό. Ἐπάρχει θέαμα πιὸ συναρπαστικό, πιὸ μεγαλοπρεπές, πιὸ διδακτικό; Προσέρχεσθε καθημερινὰ σ' αὐτὸ τὸ θέαμα, καὶ τρέφετε με αὐτὸ τὴν ὄρασή σας, τὴν ἀκοή σας, τὴν διάνοιά σας, τὰ συναισθήματά σας. Συμμετέχετε εἰλικρινὰ στὴ θεία λατρεία, κάθε φορὰ ποὺ πᾶτε. Ἡ σωτηρία σας ἱερούργεῖται ἐκεῖ. Γιὰ σᾶς προσφέρεται ἡ ζωσα θυσία. Γιὰ σᾶς σφάζεται ὁ ἄμνος

τοῦ Θεοῦ. Γιὰ σᾶς κομματιάζεται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ σᾶς χύνεται τὸ τίμιον αἷμα ποῦ ἐξαγόρασε τὸν κόσμον ὅλο. Ἐδῶ νὰ φέρνετε ὅλοι σας θυσίαν καρδίας συντετριμμένης καὶ τεταπειωμένης, θυσίαν αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας.

Τὰ κεριά καὶ τὰ κανδήλια ἐμπρὸς στίς εἰκόνες καὶ στήν ἁγία Τράπεζα σημαίνουν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ καθαρῶτατο φῶς καὶ ὅτι σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία, καὶ ὅτι τὰ μάτια Του μέσα στὸ σκοτάδι εἶναι ἀπείρως φωτεινότερα ἀπὸ τὸν ἥλιο, καὶ βλέπουν ὅλα τὰ κρυφὰ καὶ μυστικά, ποῦ ὑπάρχουν σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, καὶ σὲ κάθε ψυχή. Ὅτι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ κατὰ χάριν Θεοῦ εἶναι καὶ αὐτοὶ φῶτα, καὶ ὅτι σ' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει σκοτάδι ἁμαρτίας. Ὅτι αὐτοὶ βλέπουν πάντοτε ὅλες μας καὶ τίς πιὸ κρυφές μας ἀκόμη σκέψεις. Τὰ συναισθήματα, τίς ἐπιθυμίες, τίς προθέσεις μας, τὰ ἔργα μας, μὲ μιὰ λέξη, τὰ π ἄ ν τ α, ὅσα λέμε, ἢ μᾶλλον λέει ὁ καθένας μας σ' ὅλο τὸν κόσμον. Ὅτι αὐτοὶ εἶναι καὶ πῦρ ποῦ καίει κάθε ἀκάθαρτο.

Καὶ σύ, χριστιανέ, εἶσαι τέκνο φωτός, καὶ ὅλα σου τὰ συναισθήματα, οἱ σκέψεις, οἱ ἐπιθυμίες, οἱ προθέσεις σου, τὰ λόγια σου, τὰ ἔργα σου πρέπει νὰ εἶναι φῶς καὶ ὄχι σκότος, «ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε, μὴ συσχηματιζόμενοι... ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς Ἅγιον καὶ ὑμεῖς ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε» (Α' Πέτρ. 1, 14-15). Οἱ ἁμαρτίες μας εἶναι σκοτάδι, σκοτάδι τῆς κολάσεως. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκουν ἡ φιλαυτία, ἡ κακία, ἡ ἐχθρα, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἡ ἐχθρότης, ἡ πονηρία, ἡ προσωποληψία, ἡ προσποίησης, ἡ ἀπληστία, ἡ λαίμαργία, ἡ μέθη, ἡ ἀσωτεία, ἡ ὀκνηρία, ἡ ἀπιστία, ἡ περιφρόνησις τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ κάνη κανεὶς ὅ,τι τοῦ ἀρέσει, τὸ πείσμα, τὸ ψέμμα, ἡ συκοφαντία, ὁ γογγυσμός, ἡ μελαγχολία, ἡ μικροψυχία, ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία, ἡ ἀπόγνωσις, τὸ νὰ μὴ εὐχαριστῆται κανεὶς μὲ τίποτε, ἢ ψυχικὴ ἀναστάτωση. Τί σκοτάδι ποῦ εἶναι αὐτά! Σκοτάδι ἀδιαπέραστο, σκοτάδι ποῦ κρύβει ἀπὸ μᾶς ἐντελῶς, τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ! Σκοτάδι θανάτου, ποῦ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν ζωὴ, καὶ φέρνει σ' ὀλόκληρη τὴν ὑπόστασή μας τὸν πνευματικὸ θάνατο. Πρόσεξε ὁμως, Χριστιανέ! Καὶ μπορεῖς καὶ πρέπει νὰ εἶσαι φῶς! Συμφορὰ σου, ἂν γίνης σκοτάδι ἀπὸ τὴν ματαιοδοξία σου καὶ τὴν ὀλιγωρία σου. Σὺ ὁ ἴδιος ἐτοιμάζεις τὴν καταδίκη σου. Καὶ νά! Κριταὶ σου θὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἅγιοι, ποῦ ἦσαν ὅμοιοι μὲ σένα ἄνθρωποι, ὁμοιοπαθεῖς, ἀλλὰ μὲ τὸ φῶς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴ βοήθεια τῆς θείας χάριτος, μὲ τὴν προσπάθεια καὶ προθυμία τους, ἐγιναν φῶς καὶ εὐηρέστησαν τὸν Θεὸν ποῦ εἶναι ἄ ρ χ ί φ ω τ ο ς καὶ π ρ ω τ ὅ τ υ π ο ν.

Σκέψεις περὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης. Ποῦ βρίσκομαι; Στὸν οὐρανό, ἀφοῦ μπροστά μου βλέπω τὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ. Ποῦ βρίσκομαι; Στὸ Γολγοθᾶ, ἀφοῦ μπροστά μου βλέπω τὸν σταυρωθέντα διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν σαρκωθέντα καὶ παθόντα καὶ ἀποθανόντα ἕνεκα τῆς ἀπείρου ἀγαθότητός του. Ποῦ βρίσκομαι; Στὸ ὑπερῶο τῆς Σιών μὲ τοὺς ἀποστόλους τοῦ Σωτῆρος μου, ἀφοῦ μπροστά μου βλέπω νὰ τελεσιουργῆται ὁ μυστικὸς δεῖπνος, ἀκούω τὰ μυστικὰ λόγια ποὺ χύνουν στὸν κόσμο ποὺ χάνεται στὴν ἄπειρη ἀγάπη, ἀφοῦ στὸ πρόσωπο τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀπηρυθύνθησαν σ' ὄλο τὸν κόσμο: «Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης» κ.λ.π. (Ματθ. 26,27). Βλέπω, τρώγω καὶ ψηλαφῶ τὸν ἴδιον τὸν θεῖο λυτρωτῆ μου! Νοιώθω μέσα μου τὴν ἐνέργειά του, ἐνέργεια εἰρήνης, ἀγνότητος, ἁγιασμοῦ, ζωογονήσεως, φωτισμοῦ, ἀνακαινίσεως, γιατί τὰ ἅγια μυστήρια ἀνανεώνουν κάθε ἄνθρωπο ποὺ μετέχει σ' αὐτὰ ὄχι ὑποκριτικά.

Ποῦ βρίσκομαι; Δὲν εἶμαι κοντὰ στὸ Σταυρὸ τοῦ Κυρίου μου ποὺ πέθανε γιὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀφοῦ βλέπω τὸ βιβλίον τῆς Διαθήκης ἢ τὴν τελευταία του ὑπόσχεση στοὺς πιστοὺς «ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰω. 14,34); Λοιπὸν τοῦ στέκω καὶ τί ἀκούω; Ἀκούω καθαρὰ τὴ διήγηση τῆς ζωῆς του, τῶν θαυματουργῶν ἐνεργειῶν του, τοῦ ἐξιλεωτικοῦ τοῦ πάθους, τοῦ θανάτου, τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως εἰς τὸν Οὐρανό. Στὴν Ἐκκλησία του βρίσκομαι στὰ πόδια, γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι φύλαξ τῶν διαθηκῶν, τοῦ κηρύγματος, τῶν ἐπαγγελιῶν, τῶν μυστηρίων του, τῶν ζωοποιῶν του δωρεῶν. Λοιπὸν ποῦ βρίσκομαι; Πότε βλέπω νὰ διανοίγονται καὶ πότε νὰ κλείνουν αἱ πύλαι τοῦ συμβολικοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ, τοῦ συμβολικοῦ αὐτοῦ ὄρους Σιών, τοῦ συμβολικοῦ Γολγοθᾶ. Βλέπω σ' αὐτὲς τὶς πόλεις τὴν μορφή τοῦ θεοῦ Ἀρχαγγέλου, ποὺ εὐηγγελίσθη στὴν πανάμωμον Παρθένον τὴν θαυμασία σύλληψη καὶ γέννηση. Βλέπω τοὺς τέσσερες εὐαγγελιστὲς τοῦ Σωτῆρος μὲ τὰ σύμβολά τους καὶ τὰ θαυμάσια καὶ οὐράνια κηρύγματά τους σ' αὐτὲς τὶς πόλεις, ὅπως κάποτε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ θεολόγος εἶδε γραμμένα στοὺς τοίχους τῆς μυστικῆς οὐρανιας πόλεως τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου (Ἀποκ. 21,24). Ἐδῶ βρίσκομαι νοητῶς στὴ Ναζαρέτ, στὸ σπίτι τοῦ ξυλουργοῦ, ὅπου ζοῦσε ἡ εὐλαβεστάτη παρθένος καὶ βλέπω νὰ ἀρχίζῃ ἡ σωτηρία μου, τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἢ φανέρωσις, ποὺ μὲ τελειό-

τητα καθωρίσθη εἰς τὰ κρίματα τοῦ Αἰωνίου πρὸ τοῦ ὄρατοῦ τούτου κόσμου. Βλέπω στίς πύλες τέσσερες μάρτυρες ἢ συγγραφεῖς τῶν εὐαγγελίων τῆς θαυμασίας καὶ σωτηριώδους ζωῆς τοῦ γλυκυτάτου μου Ἰησοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, πού ἐσαρκώθη ἀπὸ τὴν Παρθένο κατὰ τρόπο θαυμαστό, διότι ὁ κόσμος ὅπως καὶ οἱ χῶρες τοῦ φωτὸς εἶναι τετραπέρατοι: ἀνατολή— δύση, βορρᾶς-νότος καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτοῦ (Ρωμ. 10, 18). Οἱ τέσσερες μάρτυρες εἶναι μὲ τὸ πάρα-πάνω ἄρκετοὶ γιὰ τὴν ἀπόδειξη τῆς ἀλήθειας τῆς διηγήσεώς τους: αὐτοὶ εἶναι στίς πύλες τῆς οὐρανόου βασιλείας, διότι διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸ εὐαγγέλιόν τους εἰσερχόμεθα μεῖς εἰς τὸν οὐρανόν, πού ἄνοιξε μὲ τὸ σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ αἵτιοι τῆς σωτηρίας μας σὰν δάσκαλοι μας μὲ ἀληθινὸ ἐνδιαφέρον γιὰ μᾶς καὶ πατέρες μας.

Ποῦ βρίσκομαι; Βλέπω μπροστά μου ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τῆς ὀραίας πύλης τὸ Σωτήρα, ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν πανάχραντη μητέρα του. Βλέπω σὲ εἰκόνες τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου μου. Τὴ γέννηση, τὴ Βάπτιση κλπ. Ἐκεῖ βρίσκονται μπροστά μου οἱ ἀπόστολοι, οἱ χοροὶ τῶν προφητῶν, οἱ χοροὶ τῶν ἱεραρχῶν, τῶν μαρτύρων, τῶν ὁσίων, τῶν προπατόρων καὶ πατριαρχῶν. Ἐνώπιόν μου εἶναι τὸ νέφος τῶν κατοίκων τοῦ οὐρανοῦ ἁγίων ἀνδρῶν.

Ποῦ εἶμαι; Στὸν οὐρανόν! Ἡ Ἐκκλησία εἶναι εἰκὼν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐμεῖς ὅλοι εἴμεθα τὰ μέλη τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἅγιοι εἶναι συγγενεῖς μας, σὰν μέλη τοῦ ἐνὸς μυστικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας πού ἔχει κεφαλὴ μία, τὸν Χριστό. Γι' αὐτὸ ὁ διάκονος συχνὰ ἐνθυμίζει τὴν Παναγία Θεοτόκο καὶ ὅλους τοὺς ἁγίους, παραθέτων ἑαυτὸν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους προσευχομένους, σὰν μέλη τοῦ ἐνὸς σώματος καὶ τῆς μιᾶς κεφαλῆς εἰς τὴν Κεφαλὴν, τὸν Χριστόν.

Ἐμεῖς στὸ Ναὸ φέρνομε τὴ δυσωδία τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ἁγία Ἐκκλησία προσφέρει πάντοτε στὸν Κύριο τὴν εὐδία τοῦ θυμιάματος καὶ τὴν εὐωδία τῆς προσευχῆς καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἁγίων εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς καὶ μεσιτεῖαν γιὰ μᾶς. Μεῖς φέρνομε καρδιὲς παγωμένες. Ἡ Ἐκκλησία φλόγες πού καίνε, τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ, τίς φλόγες τῶν κεριῶν καὶ τίς λαμπάδες.

(Συνεχίζεται)

Μετάφρασις Ἄρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΟΝ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΠΔ'. Ἀφοῦ δέ, τελειώνοντας τὸν ἐπίγειο δρόμο του κι' ἀφοῦ διαφύλαξε τὴν πίστη του, ἐπιθυμοῦσε πλέον τὸν θάνατο, καὶ εἶχε φθάσει ὁ καιρὸς τῆς ἀνταμοιβῆς του, δὲν ἄκουσε μὲν κι' ἐκεῖνο «ἀνέβα ἐπάνω στὸ βουνὸ καὶ πέθανε»· ἄκουσεν ὁμως «πέθανε κι' ἀνέβα νᾶλθης κοντά μας»· καὶ θαυματουργήσε καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴν κάτι, πού δὲν ἦτανε μικρότερο ἀπὸ τὰ ὅσα προανέφερα. Γιατὶ ἐνῶ ἦτανε πλέον σχεδὸν νεκρός, καὶ ξέπνοος, καὶ τοῦ εἶχε φύγει ἡ περισσότερή του ζωὴ, ζώηρεψε περισσότερο στ' ἀποχαιρετιστήριά του λόγια, γιὰ νὰ φύγη ἀπὸ τὸν κόσμον μὲ συντροφιά του θεοφοβούμενες ὁμιλίαι· κι' ἀφωσιώθηκεν ἔμπρακτα καὶ σύψυχος στὶς χειροτονίας τῶν γνησιώτερον ἀπὸ τοὺς ὁπαδούς του, ὥστε νὰ μὴν ἀποστερηθῆ ἡ Ἐκκλησία τοὺς μαθητὲς του καὶ τοὺς συλλειτουργοὺς τῆς ἱερωσύνης. Καὶ διστάζει μὲν ὁ λόγος μου νὰ προχωρήσῃ καὶ παραπέρα, θὰ προχωρήσῃ ὁμως· ἂν καὶ τὸ θέμα αὐτὸ ταιριάζει περισσότερο νὰ τὸ διαχειρισθοῦν ἄλλοι, κι' ὄχι ἐγώ· γιατί δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ βαστάξω ἀτάραχα καὶ σὰν φιλόσοφος τὴν δυστυχία πρὸς μᾶς βρῆκε, ἂν καὶ σ' ὅλη μου τὴν ζωὴ ἔχω καταγίνει, ὅσο τὸ μπορούσα, στὸ νὰ φιλοσοφῶ· ἐπειδὴ σκέπτομαι καὶ τὴν κοινὴ μας ἀτυχία, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρρώστειαν πού ἔχει κυριέψει τὴν οἰκουμένη.

ΠΕ'. Ἀκίνητοῦσε λοιπὸν στὸ κρεβάτι του ὁ ἄνθρωπος κι' ἀνάδινε τοὺς τελευταίους του ἀνασασμούς, καὶ οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων ψηλά, πού πρὸς αὐτοὺς περισσὰ κι' ἀπέβλεπε, τὸν ἐπερίμεναν, μὲ λαχτάραι, νὰ φθάσῃ κοντά τους. Ὁλόκληρη δὲ ἡ πολιτεία εἶχε χυθῆ τριγύρω του, μ' ἀβάσταγην θλίψιν, γιὰ τὸ κακὸ πού τοὺς βρῆκε· κατηγορώντας σὰν τύραννον τὸν θάνατον, καὶ ζητώντας νὰ συγκρατήσουν τὴν ψυχὴν του, μὲ τὰ χέρια τους ἢ μὲ τίς προσευχάς τους, σὰν νᾶτανε κάτι πού μπορούσε κανεὶς νὰ τὸ πιάσῃ καὶ νὰ μεταχειρισθῆ βίαν ἐπάνω του. Γιατὶ τοὺς ἔκανε σὰν τρελλοὺς ἢ συμφορά τους, καὶ ἦτανε ὁ καθένας του πρόθυμος νὰ δώσῃ ἓνα μέρος τῆς ζωῆς του πρὸς χάριν του, ἂν ἦτανε βέβαια βολετό. Ὅταν δὲ νικήθηκεν, γιατί ἔπρεπε ν' ἀποδειχθῆ πὼς ἦτανε κι' αὐτὸς ἄνθρωπος, εἶπε τὴν τελευταία λέξιν στοὺς ἀγγέλους πού τὴν ἔπαιρναν—«στὰ χέρια σου θὰ ἐμπιστευθῶ τὸ πνεῦμα μου», ξεψύχησεν ἡσυχὰ καὶ ὠραῖα, διδάσκοντας καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τοὺς παρόντες, καὶ κἀνοντας νὰ γίνωνται καλύτεροι στὶς ἀτυχίες τους.

ΠΣΤ'. Τότε λοιπὸν γίνηκε τὸ θαῦμα, πού εἶναι τὸ περιφημότερον ἀπὸ τὰ ὅσα γίνηκαν καμμιά φορὰ. Τὸν ξεπροβοδοῦσαν μὲν

πρὸς τὸν τάφο τὸν ἅγιο σηκωτὸ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἱερέων· κί' ὁ καθένας δὲ ἐπάσχιζε μὲ κάθε τρόπο, ἄλλος μὲν ν' ἀγγίξει τὴν ἄκρην, ἄλλος δὲ νὰ τοῦ σκιάσει τὸ λείψανό του, ἄλλος δὲ καί νὰ ψηλαφήσει μονάχα τὸ ἱεροφόρο του κάθισμα· γιατί τί μπορεῖ νὰ ὑπάρξει καθαρώτερο κί' ἁγιώτερο ἀπὸ τὸ σῶμα του ἐκεῖνο; Ἄλλοι δὲ προσπαθοῦσαν νὰ πλησιάσουν αὐτοὺς πού τὸν ἐσήκωναν· κί' ἄλλοι ν' ἀπολαύσουν μονάχα τὸ θέαμα, γιατί κί' ἀπ' αὐτὸ ἀναδίνονταν κάποια ὠφέλεια. Ἦτανε ὀλόγιμες οἱ ἀγορές, οἱ στοές, τὰ διώροφα σπίτια, καί τὰ τριώροφα ἀπὸ ἀνθρώπους πού τὸν προέπεμπαν, ἀπὸ ἄλλους πού προπορεύονταν, ἀπὸ αὐτοὺς πού ἀκολουθοῦσαν, ἀπὸ ἄλλους πού συνακολουθοῦσαν ἀπὸ γειτονικούς δρόμους, καί πού ἀνακατεύονταν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο. Ἀμέτρητες χιλιάδες, ἀπὸ κάθε γένος καί ἀπὸ κάθε ἡλικία, πού δὲν τοὺς ἔβαζε προτῆτερα κανεῖς στὸ νοῦ του. Ψαλμωδίες, πού τὶς ἐσκέπαζαν οἱ θρῆνοι· καί ἡ συγκρατημένη ψυχικὴ διάθεση εἶχε καταλυθῆ ἀπὸ τὴν συμφορά. Καί γίνονταν μάχη ἀπὸ τοὺς δικούς μας πρὸς τοὺς ἀλλοθρησκούς Ἕλληνας, καί τοὺς Ἑβραίους, καί πρὸς τοὺς νεοφερμένους, κί' ἐκείνων πρὸς ἐμᾶς, ποίους νὰ χορτάσει περισσότερο τὸ θέαμα, καί νὰ ὠφεληθῆ ἔτσι περισσότερο.

Καί γιὰ νὰ μὴν πολυλογῶ, τὸ ἀτύχημα κατέληξε σὲ κίνδυνο· γιατί ἀπὸ τὰ σπρωξίματα, ἀπὸ τὴν πίεση, κί' ἀπὸ τὸν συνταραγμό, πού τὶς ἐμακάριζαν ὅλοι γιὰ τὸ τέλος τους, γιατί γίνηκαν συνταξιδιώτισσές του, καί θύματα ἐπιτάφια, θάλεγε κανεῖς ἀπὸ τὰ θερμότερα. Καί μόλις καί μετὰ βίας τὸ λείψανό του, ξεφεύγοντας ἀπὸ αὐτοὺς πού τ' ἄρπαζαν, καί νικώντας αὐτοὺς πού τὸ ξεπροβοδοῦσαν παραδόθηκεν, ἔτσι, στὸν οἰκογενειακό του τάφο· κί' ὁ Ἀριερέας προσετέθηκε στοὺς ἱερεῖς· καί στοὺς κήρυκες τοῦ θείου λόγου ἡ μεγάλη φωνὴ καί πού θὰ ἠχολογᾷ πάντα στ' αὐτιά μου· ὁ μάρτυρας στοὺς μάρτυρες.

ΠΖ'. Καί τώρα αὐτὸς μὲν βρίσκεται στὰ ἐπουράνια, κί' ἐκεῖ, ὅπως ἔχω τὴν πεποίθηση, συνεχίζει νὰ προσφέρῃ θυσίες γιὰ μᾶς, καί νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸ ὑπὲρ τοῦ Ἰ.αοῦ· γιατί κί' ἂν ἐφυγεν ἀπὸ κοντά μας, καθόλου δὲν μᾶς ἔχει ἐγκαταλείψει. Ὁ δὲ Γρηγόριος μοιάζει σὰν μισοπεθαμένος καί σὰν τὸν ἐχώρισαν στὰ δυό, γιατί ἀποστερήθηκε τὴν μεγάλη του συντροφιά, καί σέρνει μὲ θλίψη καί κάθε ἄλλο παρὰ καλοτάξιδη τὴν ζωὴ του, ὅπως εἶναι εὐλογο, ἀφοῦ ἐχωρίσθηκε ἀπὸ τὴν δική του. Οὔτε καί ξέρω ποιά θάναι τὰ τέλη μου χωρὶς τὴν καθοδήγησή του· πού ἀπ' αὐτὸν καί σήμερα ἀκόμη νουθετοῦμαι καί σωφρονίζομαι, μὲ νυκτερινὲς ὑπνοφαντασίες, ἂν κάποτε ξεστρατίσω ἀπὸ τὸ σωστό. Καί βέβαια δὲν εἶναι φρόνιμο ἐγὼ μὲν νὰ σιμίγω, ἔτσι, τὶς θρηνηλογίες μοι· μὲ παινέματα, καί νὰ

γράφω λόγους για τὴν ζωὴ του, καὶ μαζί μὲ τὸν καιρὸ νὰ καταρτί-
ζω κι' ἐγὼ μιὰ κοινόχρηστην εἰκόνα τῆς ἀρετῆς του, κ' ἕνα σωτήριο
πρόγραμμα, γιὰ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες καὶ γιὰ κάθε ψυχὴ, ποὺ ἀποβλέ-
ποντας σ' αὐτήν, σὰν νᾶναι ζωντανὸς νομοθέτης, θὰ κανονίζωμε τὴν
ζωὴ μας.

Σὲ σᾶς δέ, ποὺ τὸν ἐγνωρίσατε τέλεια, δὲ θὰ σᾶς συμβούλευα τί-
ποτες ἄλλο, παρὰ πάντα σ' αὐτὸν ν' ἀποβλέπετε, καὶ σὰν νὰ σᾶς
ἔβλεπε καὶ νὰ τὸν ἐβλέπατε νὰ καταρτίζεσθε πνευματικά.

ΠΗ'. Ἐλάτε λοιπὸν νὰ σταθῆτε τριγύρω μου ὅλοι ὅσοι τὸν
ἐθαμαζάτε, καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἱ ἀπλοϊκοὶ ἄνθρω-
ποι τοῦ λαοῦ, κι' ὅσοι εἶναι δικοὶ μας, κι' ὅσοι εἶναι ἀπὸ τοὺς ἕξω.
ἀπὸ τὴν αὐλὴ μας, γιὰ νὰ μὲ βοηθήσετε στὴν ὑμνολογία του· κι'
ὁ καθένας ὡς ἀνιστορᾷ κάποιαν ἄλλη ἀπὸ τὶς εὐεργεσίες του.

Κι' ὡς ἀναζητήσουν, ὅσοι μὲν ἔχουν ἀξιώματα, τὸν νομοθέτη
τους· οἱ ἄνθρωποι τῆς πολιτείας, τὸν θεμελιωτὴ της καὶ τὸν οἰκο-
δόμο της· οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, τὴν εὐταξία· οἱ λόγιοι, τὸν ἐκ-
παιδευτὴ τους· οἱ κόρες, τὸν νυμφαγωγὸν τους στὸ Χριστό· οἱ
παντρεμένες, τὸν παιδαγωγὸ τους· οἱ φίλοι τῆς ἐρημίας, αὐτὸν ποὺ
τοὺς ἔδιδε φτερά· οἱ κοσμικοὶ, τὸν δικαστὴ τους· οἱ ἀπλοϊκοὶ, τὸν
ὁδηγὸ τους· ὅσοι ἀγαποῦν τὴν πνευματικὴν ἀνάταση, τὸν θεολόγο·
οἱ ἄνθρωποι τῶν διασκεδάσεων, τὸ χαλινάρι τους· ὅσοι παραδέ-
ρουν μέσα σὲ συμφορές, τὸν παρηγορητὴ τους· οἱ ἀσπρομάλληδες,
τὸ στήριγμά τους· οἱ νέοι, τὸν παιδαγωγὸ τους· οἱ φτωχοὶ, τὸν
προμηθευτὴ τους· οἱ πλούσιοι, τὸν τίμιο διαχειριστὴ τους. Κι' ἔχω
τὴν πεποίθησιν πῶς καὶ οἱ χῆρες θὰ ἐγκωμιάσουν τὸν προστάτη
τους· καὶ τὰ ὄρφανὰ παιδιὰ τὸν πατέρα τους· καὶ οἱ φτωχοὶ τὸν
φιλόπτωχον· καὶ οἱ ξένοι τὸν φιλόξενον· καὶ οἱ ἀδελφοὶ τὸν φιλάδελ-
φο· καὶ οἱ ἄρρωστοὶ τὸν γιατρό τους, γιὰ κάθε λογῆς ἀρρώστεια
καὶ θεραπεία· καὶ οἱ γεροὶ, τὸν φύλακα τῆς ὑγείας τους καὶ οἱ πάντες,
αὐτὸν ποὺ γίνηκε τὰ πάντα στοὺς πάντες, γιὰ νὰ κερδίση τοὺς
πάντας, ἢ καὶ περισσότερους.

ΠΘ'. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσφορά μου στὴ μνήμη σου, ὦ Βασίλειε,
ποὺ ὑπῆρξας κάποτε ὁ γλυκύτερος σου σύντροφος, καὶ ἰσότιμος καὶ
συνομίληκός σου. Κι' ἂν μὲν κατῶρθωσα νὰ πλησιάσω τὴν περιω-
πή σου, αὐτὸ σ' ἐσένα τὸ χρωστῶ. Γιατὶ σ' ἐσένα ἔχοντας τὸ θάρ-
ρος μου, ἐτόλμησα νὰ μιλήσω γιὰ τὴν προσωπικότητά σου. Ἄν
ὅμως ἐστάθηκα μακριὰ καὶ πολὺ παραπέρα ἀπὸ τὶς προσδοκί-
ες μου, τί πρέπει νὰ πάθω, ἀφοῦ βασανίζομαι καὶ ἀπὸ τὰ γηρατεία,
κι' ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια κι' ἀπὸ τὴν λαχτάρα σου; Μὰ κι' ὁ Θεὸς
ἀγαπᾷ καθετὶ ποὺ προσφέρωμε, σύμφωνα μὲ τὴν μπόρεσή μας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

172. Πῶς μνημονεύονται οἱ ἑορταζόμενοι ἅγιοι κατὰ τὰς ἀπολύσεις καὶ τὰς ἄλλας περιπτώσεις; (Ἑρώτησις Αἰδεσμ. Χ. Τ.).

173. Εἶναι ὀρθόν κατὰ τὰς ἀπολύσεις τῶν ἑορτῶν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν διαφόρων συνάξεων καὶ ἀνακομιδῆς λειψάνων νὰ μνημονεύωμεν κατὰ τὴν ἀπόλυσιν καὶ εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις τὸν Σταυρόν, τὴν Θεοτόκον ἢ τὸν ἅγιον μετὰ τὸν προσδιορισμὸν «οὗ τὴν εὐρεσιν...», «οὗ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων...» κλπ.; (Ἑρώτησις Αἰδεσμ. Χ. Δράμπα).

Σὲ διάφορα σημεῖα τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως στὸ «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...» τοῦ ὄρθρου, στὸ «Δέ-

Σὺ δέ, ὦ θεῖο κι' ἅγιο κεφάλι, μᾶς βλέπεις ἀπὸ ψηλά! Καὶ τὸ βασιανιστήριό τῆς σάρκας μου, ποῦ μοῦ τὸ ἔχει δώσει ὁ Θεὸς καὶ ποῦ γίνεται παιδαγωγός μου, μακάρι, ἢ νὰ μ' ἀπαλλάξης ἀπ' αὐτό, μὲ τίς μεσιτεῖες σου· ἢ νὰ μοῦ δίνης δύναμη νὰ τὸ ὑποφέρω μὲ καρτερικότητα, καὶ νὰ καθοδηγῆς πρὸς τὸ καλύτερο ὅλη μου τὴν ζωή.

Κι' ἂν φύγω ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, εἶθε ἀπὸ ἐκεῖ ψηλά ποῦ βρίσκεσαι νὰ μὲ καλοδεχθῆς στὰ σκηνώματά σου· γιὰ νὰ ζοῦμε κι' ἐκεῖ ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλο· καὶ μαζὶ νὰ βλέπουμε, καθαρώτερα καὶ τελειότερα τὴν μακαριστὴν Ἁγία Τριάδα, ποῦ στὴ ζωὴ μας αὐτὴν ἀσθενικῶς ἐδεχθῆκαμε τίς ἀνταύγειές της. Μακάρι νὰ καταξιωθοῦμε τὴν ἔφεσή μας αὐτὴν καὶ μακάρι αὐτὴν τὴν ἀνταμοιβὴ νὰ πάρουμε γιὰ τοὺς ἀγῶνες ποῦ κι' ἐπολεμήσαμε καὶ μᾶς ἐπολέμησαν.

Ρ'. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος ποῦ σοῦ προσφέρω. Ποιὸς ὅμως θὰ ἐγκωμιάσῃ καὶ τὴ δική μου τὴν ζωὴ, ὅταν ἀκολουθώντας σε θ' ἀφήσω κι' ἐγὼ τὸν κόσμον αὐτόν, ἂν δώσω κι' ἐγὼ κάτι ποῦ ν' ἀξίζῃ νὰ ἐγκωμιασθῆ, στ' ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ποῦ σ' αὐτόν ἀνήκει κάθε δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Τέλος)

Ἀπόδοσις ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

σποτα πολυέλεε...» τῆς λιτῆς καὶ τῆς ἀρτοκλασίας, στὴν προσκομιδῇ καὶ ἰδιαίτερος στὶς ἀπολύσεις, ἐκτὸς τῆς κατὰ παράδοσιν σειρᾶς τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων ποὺ μνημονεύονται ἀναφέρεται καὶ ὁ ἅγιος τῆς ἡμέρας, «οὐ καὶ τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν». Ἡ «τεχνικὴ», οὕτως εἰπεῖν, τῆς παρεμβολῆς αὐτῆς ἀπαιτεῖ ὀρισμένη γνῶσι, πεῖρα καὶ προσοχή. Γιὰ τὰ ἐπίθετα ποὺ συνοδεύουν τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων γράψαμε ἀναλυτικῶς στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 2 ἐρώτησι. Ἐπανερχόμεθα ἀναλυτικώτερα σ' ἓνα ἄλλο σημεῖο τοῦ θέματος, στὸ ὁποῖο ἀναφέρονται οἱ ἀνωτέρω δύο ἐρωτήσεις. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ εἶχαμε ἀφιερῶσει μερικὲς μόνο γραμμὲς στὴν μνημονευθεῖσα ἀπάντησι. Ἡ παλαιὰ πρᾶξι δὲν μᾶς εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ, γιατί τὰ χειρόγραφα στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι πολὺ λακωνικά. Θὰ στηριχθοῦμε κυρίως στὴν σύγχρονο πρᾶξι, ὅπως παρουσιάζεται στὰ ἐντυπα λειτουργικὰ βιβλία καὶ στὴν προφορικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου παράδοσι.

Στὶς συνήθεις περιπτώσεις τῶν καθ' ἡμέραν ἑορταζομένων ἁγίων, ποὺ τὸ ὄνομά των δὲν ἀναφέρεται στὸν κατ' ἔθος κατάλογο τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων ποὺ μνημονεύονται στὶς ἀνωτέρω περιπτώσεις, τὸ πρᾶγμα εἶναι πολὺ ἀπλό. Τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου τίθεται σὲ γενικὴ καὶ ἔπεται τὸ «οὐ καὶ τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν». Κατ' ἀκρίβειαν μνημονεύεται μόνον ὁ ἅγιος, ὁ ὁποῖος στὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ ἔχει δοξαστικὸ (Γ. Βιολάκη, Τυπικόν, § 16, Περὶ τῆς ἀπολύσεως ἐν γένει, Ἀθῆναι 1921, σελ. 14). Τοῦτο ὅμως στὴν πρᾶξι δὲν τηρεῖται, καὶ κατὰ τὴν γνώμη μου ὀρθῶς. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει στὰ Μηναῖα ἀκολουθία γιὰ ἓνα ἅγιο καὶ ὁ ἅγιος αὐτὸς τιμᾶται κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτή, εἴτε ἔχει πλήρη ἀκολουθία εἴτε ὄχι, εἶναι ὁ ἅγιος τοῦ ὁποίου τὴν μνήμη ἐπιτελοῦμε, ἔστω καὶ μὴ πανηγυρικῶς. Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ διεμορφώθη ἡ διάταξις αὐτὴ τοῦ Τυπικοῦ ἴσχυε αὐστηροτέρα διάκρισις μεταξὺ ἑορταζομένων καὶ μὴ ἑορταζομένων ἁγίων. Τῶν τελευταίων δὲν ἐψάλλετο κατὰ τὴν ἀκολουθία οὔτε τὸ ἀπολυτίκιο, στὶς θέσεις δὲ τῆς ἀκολουθίας ποὺ προεβλέπετο ἡ ψαλμωδία του ἐλέγετο τὸ ἀπολυτίκιο τῆς ἡμέρας (Δευτέρα τῶν Ἀσωμάτων, Τρίτη τοῦ Προδρόμου κλπ.), στὸν ὄρθρο δὲ ἐψάλλετο καὶ ἐκτὸς ἀκόμη τῆς Τεσσαρακοστῆς τὸ «Ἀλληλούϊα». Σήμερα τὸ ἑορτολόγιο ἔχει ἀναπτυχθῆ καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι ἑορτάζονται. Στὴν μνημόνευσι ὅμως τῶν ὀνομάτων των πρέπει νὰ ὑπάρχη ἓνας φραγμὸς γιὰ νὰ μὴ φθάσωμε στὸ ἄλλο ἄκρον. Στὸ Μηνολόγιο κάθε δηλαδὴ ἡμέρας ἀναφέρονται σειρὲς ὀλόκληρες ἁγίων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη τελεῖται «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ». Ἡ μνημόνευσις πρέπει νὰ περιορίζεται στοὺς κυριωτέρους καὶ μάλιστα σ' ἐκείνους

πού έχουν ακολουθία στο Μηναιό ή σε τοπικούς αγίους που δεν έχουν μεν ακολουθία στο Μηναιό, αλλά που θέλομε να προβάλωμε την μνήμη των (π.χ. τών νεομαρτύρων κλπ.). Αυτή την αρχή, ὀρθῶς νομίζω, ακολουθεῖ καὶ ὁ πίναξ πού βρίσκεται στο παράρτημα τοῦ Ἱερατικοῦ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, πού ἐπιγράφεται «Μηηνολόγιον τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, ἵνα ὀδηγῆται ὁ ἱερεὺς ποίου αγίου ὄνομα πρέπει νὰ μνημονεύη εἰς τὴν ἱεράν πρόθεσιν καὶ τὰς ἀπολύσεις» (ἐκδοσις 1962, σελ. 315 ἐξ.). Σ' αὐτὸν ἀναγράφονται πολλοὶ ἅγιοι πού δεν ἔχουν δοξαστικό.

Ἡ πρώτη δυσκολία παρουσιάζεται στὴν περίπτωσι πού τὸ ὄνομα τοῦ αγίου ὑπάρχει στὸν κατάλογο τῶν ὀνομάτων πού, ἀπὸ προφορικὴ παράδοσι ἢ ἐπειδὴ ὑπάρχει στὰ λειτουργικά μας κείμενα, ἀπαγγέλλει ὁ ἱερεὺς στὴν κάθε περίστασι. Τὸ νὰ λεχθῆ δύο φορὲς τὸ ὄνομα τοῦ αγίου, μία στὴν σειρά του καὶ μία στο τέλος ὡς αγίου τῆς ἡμέρας, δεν εἶναι λογικῶς ὀρθό. Οἱ δοκιμώτεροι τελετουργοὶ μας παραλείπουν τότε τὸ ὄνομα στὴν ἀρχὴ καὶ τὸ μνημονεύουν μόνο στο τέλος. Παράδειγμα· ἂν εἶναι ἡ μνήμη τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, στὸν ὄρθρο, ὅπου στο «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...» ὑπάρχει τὸ ὄνομά του, θὰ λεχθῆ μόνο στο τέλος μαζί με τὸ «οὐ καὶ τὴν μνήμην...»· ἂν εἶναι ἡ μνήμη τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, στὴν συνήθη θέσι θὰ μνημονευθοῦν μόνο οἱ ἄλλοι δύο ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας καὶ στο τέλος ὁ Χρυσόστομος ὡς ἐορταζόμενος ἅγιος κ.ο.κ. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὴν ἀκολουθία τῆς προθέσεως κατὰ τὴν ἐξαγωγή τῶν μερίδων. Βεβαίως εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ Ἰνδικτος, μνήμαι σεισμῶν, ἐγκαινίων ναῶν κλπ. δεν θὰ μνημονευθοῦν, ἐφ' ὅσον δεν εἶναι πρόσωπα γιὰ νὰ προσφερθῆ πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἢ οὐσία ἢ νὰ ἐπικαλεσθοῦμε τίς πρεσβεῖες αὐτῶν.

Τὰ πράγματα περιπλέκονται περισσότερο με τὴν ἀνάμνησι θαυμάτων, ἀνακομιδὴ λειψάνων καὶ τίς συναξεῖς τῶν αγίων. Ἐπὶ παραδείγματι στὰς 4 Ἰανουαρίου εἶναι ἡ συναξίς τῶν ἐβδομηκοντα ἀποστόλων, στὰς 27 Ἰανουαρίου ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, στὰς 2 Μαΐου τοῦ αγίου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, στὰς 8 Ἰουνίου τοῦ αγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου, στὰς 28 Ἰουνίου τῶν αγίων Ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου, στὰς 2 Αὐγούστου τοῦ αγίου Στεφάνου κ.ἄ. Ἐξ ἄλλου ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τίς ὁποῖες ἐορτάζομε ἅγιοις ὄχι κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς «μνήμης» των, δηλαδή τοῦ θανάτου των, πού συνέβη κατ' αὐτὴ ἢ ἂν δεν ἦταν γνωστὴ ἀκριβῶς κατὰ συνθήκην ἐτέθη κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτή, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι στίς μῆνες τῶν προφητῶν, ἀποστόλων κλπ., ἀλλὰ πού κατ' οὐσίαν

εἶναι συνάξεις πρὸς τιμὴν των, ὅπως π.χ. τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξ-
ανδρείας Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου (18 Ἰανουαρίου), τῶν τριῶν
Ἱεραρχῶν (30 Ἰανουαρίου), τοῦ Θεοδόχου Συμεῶν καὶ τῆς
Ἀννης (3 Φεβρουαρίου) κλπ. Θὰ ἦταν παράλογο καὶ σόλοικο
καθ' ὅλες τις ἀνωτέρω περιπτώσεις οἱ συνάξεις καὶ οἱ ἀνακομιδῆς
αὐτὲς νὰ μνημονευθοῦν κατὰ τὸν γνωστὸ ἀπὸ τὴν προηγουμένη
περίπτωσι τύπο «ἡ σύναξις... ἦς καὶ τὴν μνήμην...» ἢ «ἡ ἀνακο-
μιδῆ... ἦς καὶ τὴν μνήμην...». Τὸ νὰ μνημονευθοῦν ἐξ ἄλλου οἱ
ἄγιοι αὐτοὶ κατὰ τὸν συνήθη τρόπο σὰν νὰ ἐπρόκειτο περὶ μνή-
μης των μὲ τὸ ὄνομά των σὲ γενικὴ καὶ τὸν προσδιορισμὸ «οὗ
καὶ τὴν μνήμην...» θὰ ἀπλοποιοῦσε μὲν τὰ πράγματα, ἀλλὰ δὲν
θὰ ἦταν λειτουργικῶς ὀρθό. Θὰ ἀπλοποιοῦσε ἀκόμη περισσότερο
τὰ πράγματα ἢ παράλειψις τῆς μνημονεύσεως τῶν γεγονότων
αὐτῶν, ἂν ἐντελῶς δηλαδὴ ἠγγοσεῖτο τὸ μνημόσυνο τοῦ ἁγίου
πρὸς τὸν ὁποῖον συνδέονται ἡ σύναξις ἢ ἡ ἀνακομιδῆ τῶν λει-
ψάνων. Δὲν θὰ ἦτο ὅμως τοῦτο, νομίζω, ὀρθό, ἀφοῦ στὰ γεγονότα
αὐτὰ ἀναφέρεται ὀλόκληρος ἡ ἀκολουθία τῆς ἡμέρας καὶ ἐνίοτε
μάλιστα γίνεται καὶ πανήγυρις τῶν ἁγίων κατὰ τις ἡμέρες
αὐτῆς. Ὄρθως λοιπόν, νομίζω, πράττουν οἱ ἱερεῖς πού στὸ τέλος
τῆς ἀπολύσεως θέτουν τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου ἢ τῶν ἁγίων αὐτῶν
μὲ τὸν προσδιορισμὸ «οὗ τὴν σύναξιν ἑορτάζομεν» ἢ «οὗ τὴν
ἀνακομιδὴν τῶν ἁγίων λειψάνων ἑορτάζομεν».

Ἰδιαιτέρα περίπτωσι ἀποτελεῖ ἡ κατηγορία τῶν μεγάλων
ἁγίων, ὅπως τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου, τῶν Ἀρχαγγέλων
καὶ τῶν Ἀποστόλων, πού μνημονεύονται στὴν ἀρχὴ τῶν ἀπολύ-
σεων καὶ τῶν λοιπῶν εὐχῶν. Γιὰ τοὺς ἰδίους λόγους πού ἀνέφερα
ἀνωτέρω νομίζω πὼς ὀρθῶς πράττουν οἱ ἱερεῖς πού μετὰ τὴν
ἐκφώνησι τοῦ ὀνόματος τῶν ἁγίων αὐτῶν στὶς ἀντίστοιχες περι-
πτώσεις προσθέτουν «ἦς τὰ εἰσόδια ἑορτάζομεν» (21 Νοεμβρίου),
«οὗ τὴν σύλληψιν ἑορτάζομεν» (23 Σεπτεμβρίου), «οὗ τὴν σύν-
αξιν ἑορτάζομεν» (7 Ἰανουαρίου), «ὡν τὴν σύναξιν ἑορτάζομεν»
(8 Νοεμβρίου, 30 Ἰουνίου) κ.ο.κ. Στὴν κοίμησι τῆς Θεοτόκου,
ἀποτομῇ τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, μετάστασι Ἰωάννου τοῦ
Θεολόγου θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ φράσις «ἦς (ἢ οὗ)
καὶ τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν», ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἑορτασμοῦ
τοῦ θανάτου τῶν ἱερῶν αὐτῶν προσώπων καὶ ὁ ὅρος «μνήμη»
μπορεῖ στὶς περιπτώσεις αὐτὲς νὰ ἔχη ἐφαρμογὴ στὴν κυριολε-
ξία του.

Δὲν γνωρίζω τί θὰ ἐμπόδιζε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἰδίας ἀρχῆς
καὶ στὶς ἑορτὲς τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἂν δηλαδὴ στὸ «τιμίου καὶ
ζωοποιοῦ Σταυροῦ» προσέθετε ὁ ἱερεὺς στὴν ἀνάλογο ἑορτὴ τὸ

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΣ

Ἔνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψε ὅτι θὰ ἐρχόταν κάποτε καιρὸς ποὺ τὸ μελάνι τῶν συγγραφέων τῆς θὰ ἦταν πιὸ πολὺτιμο ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων τῆς. Τότε ἡ Ἐκκλησία βρισκόταν ἀκόμη μέσα στὴν περίοδο τῶν μεγάλων διωγμῶν καὶ ἡ δύναμή τῆς ἀποδεικνυόταν στὸν κόσμον μὲ τὸ αἷμα τῶν πιστῶν τῆς τέκνων, ποὺ πρόσφεραν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴ δόξα τῆς, καταφρονῶντας τὸν σωματικὸ πόνον. Ἦταν τότε γενικὴ ἡ αἴσθησις τῆς μοναδικῆς σημασίας ποὺ ἔχει τὸ μαρτύριο γιὰ τὴν ἐπιβίωσι τοῦ χριστιανισμοῦ στὴν ἱστορία, γιὰ τὴ διατήρησι καὶ τὴν αὐξήσι τῆς λαμπρότητος τῆς πίστεως.

Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία θὰ ἔβγαινε κάποτε ἀπὸ τὶς κατακόμβες. Τὴ δοκιμασία θὰ τὴ διαδεχόταν ἡ ἄνεσις. Καὶ ὁ χριστιανισμὸς θὰ συνέχιζε τὴν πορεία του μέσα στὴν ἱστορία, χωρὶς μάρτυρες.

«οὗ τὴν ὑψωσιν (ἢ τὴν εὐρεσιν, τὴν πρόοδον κλπ.) ἑορτάζομεν».

Γιὰ τὶς δεσποτικὰς ἑορτὰς δὲν ἰσχύουν οἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις. Ἐδῶ ἡ μνεσία τῆς ἑορτῆς γίνεται μὲ τὸ ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸ τῆς ἀπολύσεως («ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν») κλπ.).

Καὶ πάλι γιὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἀντιρρήσεως ὅτι ἡ θεωρομένη ὡς ἀκριβῆς πρᾶξις δὲν θὰ ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν διαμόρφωσι αὐτῆ τῶν ἀπολύσεων ἢ τῶν ἄλλων συναφῶν εὐχῶν, ἃς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἐπαναλάβω ὅτι θὰ ἦταν μάταιον νὰ ἀναζητηθῆ στὴν χειρόγραφο παράδοσι ἔρεισμα εἴτε γιὰ τὴν μία εἴτε γιὰ τὴν ἄλλη θέσι. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ σημερινὴ πρᾶξις μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα νὰ ἐκλέξωμε μεταξὺ τῶν δύο, δὲν βλέπω τὸν λόγον γιὰ τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ προτιμῆσωμε τὴν λογικῶς καὶ λειτουργικῶς ὀρθότερα. Ἀρκεῖ αὐτὸ νὰ γίνεται καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν τρόπο: Νὰ μὴν ἀκούωμε δηλαδὴ σολοικισμοὺς σὰν ἐκείνους στοὺς ὁποίους ἀναφέρεται σ' ἓνα ἀπὸ τὰ παλαιότερα τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου» ὁ «Παρατηρητῆς», δηλαδὴ «ἡ ὑψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ...» («τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου...») κλπ. σὰν νὰ ἦσαν ἡ «ὑψωσις» καὶ τὸ «γενέθλιον» ἄγιοι ποὺ πρεσβεύουν ὑπὲρ ἡμῶν («Ὁ Ἐφημέριος», τ. 2, 1953, σελ. 44). Γι' αὐτὸ ὅμως ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς μας μία μικρὰ προπαρασκευὴ καὶ ὀλίγη προσοχή.

Τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων θὰ τὸ συνέχιζε ὡς φωτιστικὴ ὕλη τὸ μέλανι τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ κηρύγματος.

Ἡ συνέχεια ἀπόδειξε τὴν ὀρθότητα τῆς προφητικῆς ἐκείνης ρήσεως. Ἡ Ἐκκλησία ἔλαμψε στὸν κόσμον μὲ τὸν λόγον τῶν διδασκάλων τῆς, μὲ τὸ ἔργον τῶν Πατέρων. Μ' αὐτὸν τὸν λόγον, μεταδιδόμενον ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ καὶ ἀπὸ τόπον σὲ τόπον μὲ τὴ χειρόγραφη παράδοση, ἡ Ἐκκλησία παρουσίασε ὅλη τὴν ὑπερφυσικὴν πειθῶ τοῦ Εὐαγγελίου, κατέκτησε ἀναρίθμητες νέες ψυχὰς καὶ καταύγασε τὴν οἰκουμένην. Ἄν μὲ τὰ «αἵματα τῶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μαρτύρων» τῆς στολίσθηκε σὰν μὲ «πορφύραν καὶ βύσσον» καὶ ἐξεθάμβωσε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴ γῆν, μὲ τὰ κείμενα τῆς διδασκαλίας, κείμενα γραμμένα μὲ τὸ αἷμα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, φόρεσε τὴν ἀφθαρσία, λάμποντας μέσα στοὺς αἰῶνες μὲ ἀνέσπερο φῶς. «Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται» (Β' Τιμ. β' 9). Δὲν τὸν δεσμεύουν καὶ δὲν τὸν περιορίζουν τὰ ἐπίκληρα, τὰ γήϊνα, τὰ σύμφυτα μὲ τὶς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες γεγονότα, ποὺ ἀπεργάζονται τὴν ἱστορικὴν σκωρίαση. Μὲ ἀθάνατη δροσιά, μὲ ὑπερφυσικὴν φορὰ πρὸς τὰ ἄνω, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, μὲς ἀπ' αὐτὸν τὸν λόγον, «ὀδηγεῖ ἡμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰω. ιστ' 13), μᾶς ζωοποιεῖ, μεγαλύνοντας τὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι τὸ νοητὸ «ἅλας» τοῦ Εὐαγγελίου, μὲ τὸ ὁποῖον «ἀλατίζεται» ὁ κόσμος καὶ νικᾶται καὶ ἀποφεύγεται ἡ ἀποσύνθεσὶς του καὶ ἡ πτώση του στὴν ἀπώλεια. Αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι τὸ Πνεῦμα ποὺ «ὅπου θέλει πνεῖ» (Ἰωάν. γ' 8) καὶ ἄγει τὸν ἄνθρωπον στὴ θέωση, στὴν ἀβασιλευτὴ ἡμέρα τῆς ἄνω μακαριότητος. Αὐτὸς ὁ λόγος κάνει τὴν Ἐκκλησίαν ὡραία νύμφη τοῦ Χριστοῦ, «μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα» (Ἐφεσ. ε' 27), σὰν Ὁρθοδοξία.

Εἶναι, λοιπόν, φυσικὸ ἡ Ἐκκλησία νὰ τοῦ δῖνη πρωτεύουσα σημασία καὶ νὰ τὸν ὑπηρετῇ μὲ ζῆλον καὶ ἀφοσίωση. Γιατὶ εἶναι ἡ βεβαίωση τῆς ὑπάρξεώς της καὶ τοῦ δοξασμένου μέλλοντός της, τῆς νίκης της κατεπάνω στὶς ἀντίθετες δυνάμεις, κατεπάνω στὸν πνευματικὸ θάνατον.

Ἀπὸ τότε ποὺ ἐφανερώθηκε ἡ τυπογραφία, ὁ χριστιανισμὸς ἀπέκτησε ἓνα σπουδαῖον μέσον γιὰ νὰ διαδίδῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Τύπος ἐγίνε ἔτσι ἡ πλατεῖα κοίτη τοῦ κηρύγματός της, ὁ πολλαπλασιαστὴς του, ἡ ἐξασφάλισις τῆς σύγχρονης προσπελάσεως ὅλων τῶν καρδιῶν.

Ἀνάλογη μὲ τὴν ἀνθοφορία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου εἶναι παντοῦ καὶ πάντα ἡ ἀνταπόκρισις τῆς Ἐκκλησίας στὰ ἀποστολικά της καθήκοντα. Ὅπου καὶ ὅταν ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποίησιν τὸν Τύπον, ἀποδεικνύει ὅτι ἐργάζεται ἀποστολικά, ὅτι

ἔχει ἀνανεωμένη πίστις καὶ φλόγα. Ἡ προώθηση τοῦ χριστιανικοῦ Τύπου εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτιστα μελήματα τῆς ποιμαντικῆς δεοντολογίας. Ὁ Τύπος εἶναι ἡ «θεία φυλακή», ὅπου ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ σταθῆ δεικνύοντας τὴν πνευματικὴ τῆς ἀλκὴ καὶ ἐτοιμότητα.

Τὸ βιβλίον, ἡ ἔφημερίδα, τὸ περιοδικόν, τὸ διαφωτιστικόν φυλλάδιον διοχετεύουν τὸν λόγον τῆς Ἐκκλησίας σὲ ἀπεριόριστα μεγάλα ἀριθμὸν ψυχῶν καὶ σὲ χρόνον καὶ τόπον πού καμμιά ὕλικὴ σχετικότης δὲν μειώνει τὴν ἔκτασίν τοις. Μιὰ γενεὰ ἐργάζεται μὲ ἐργαλεῖα ὁμηλικὰ τῆς, πού παύουν νὰ ἀποδίδουν ὅταν ἐκεῖνη ἐκλείψῃ. Ὁ Τύπος, ἀνάμεσά τοις, ἀποτελεῖ ἐξαίρεση. Ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιδρᾷ στὸν κόσμον συνεχῶς, ἀφοῦ ἐκεῖνοι πού τὸν χρησιμοποίησαν, ἔπαυσαν νὰ ζοῦν. Καὶ ἂν ὁ Τύπος δὲν χάνεται, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρῃ τὴ χριστιανικὴ μαρτυρία μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, σὰν ἓνα μέσον δυσμετακίνητον πού εἶναι ἀδύνατον νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ μέση, ὡστόσο ὁ ἴδιος αὐτὸς Τύπος ὅταν πρωτοχρησιμοποιηθῆ, εἶναι μιὰ προσφορά τόσο ἰδανικὰ ἀνάλαφρη, ὥστε νὰ μπορῆ νὰ δώσῃ τὸ «παρὼν» σύγχρονα ὅπου χρειασθῆ. Μέσα σὲ ἐλάχιστον χρονικὸ διάστημα, ὁ Τύπος φθάνει στὰ πῶ ἀπομακρυσμένα σημεῖα, ἐπαναλαμβάνοντας πανομοιόμορφα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὴ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς ἐνδεχόμενα ἀλλοιώσεων καὶ παραφθορᾶς.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει συνειδητοποιήσει ἀρκετὰ τὸ πρόβλημα πού ἀποτελεῖ γι' αὐτὴν ἡ ἀποστολικὴ χρησιμοποίησις τοῦ Τύπου. Οἱ κατάλληλες ὁμως προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀποφασιστικὴ λύση τοῦ δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη ὅλες. Τὸ ὀρθόδοξον χριστιανικὸ ἔντυπον στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐκπληρώνει σὲ ποσότητα καὶ ποιότητα τὸν προορισμὸν τοῦ ἀπέναντι σὲ ἀντικειμενικὰς ἀνάγκας. Πρόκειται γιὰ ἓνα πρόβλημα πολὺπλευρον, πού ἀπαιτεῖ ἐιδικὴ προετοιμασία, θὰ λέγαμε ἐπιστημανικὴ. Γιατὶ ὁ Τύπος, σήμερον, εἶναι ἀντικείμενον πολὺκλαδῆς ἐπιστήμης καὶ τεχνικῆς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ καλὴ διάθεσις οὔτε ὁ ἀγνὸς ζῆλος γιὰ νὰ ἀνταποκριθῶμε σὲ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ τοῦ τομέως. Ἡ καλὴ διάθεσις καὶ ὁ ἀγνὸς ζῆλος εἶναι δυὸ ἀφειρητικὰς προϋποθέσεις γιὰ κάθε ἔργον ἀγαθόν. Ἀλλὰ ὅπως, προκειμένου νὰ χτίσουμε ἓνα σπίτι, θὰ τὸ ἐμπιστευθῶμε σὲ σχέδιον τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ σὲ χέρια τῶν οἰκοδόμων, ἔτσι καὶ προκειμένου γιὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν Τύπον, πρέπει νὰ τὸν ἀναθέσουμε σὲ ἀνθρώπους ἐιδικοὺς γι' αὐτὴ τὴ δουλειάν, σὲ ἀνθρώπους ἱκανοὺς νὰ γράψουν καὶ νὰ ἐκδώσουν ὅ,τι ἡ Ἐκκλησία θὰ ἠθέλε νὰ προσφέρῃ.

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (N. I. K. E.)

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 20ῆς Μαΐου τρ. ἔτους, κατεκύρωσε τὸν διενεργηθέντα διαγωνισμὸν καὶ ἀνέδειξεν ὡς ἐργολάβον διὰ τὴν ἀνεγερσιν τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγος τοῦ Νοσοκομείου τὸν μειοδοτήσαντα πολιτικὸν μηχανικὸν κ. Νικ. Ἐρτσον ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 3.700.000 δραχμῶν.

Οὕτως, ἡ συνολικὴ δαπάνη τῆς ἀνεγέρσεως τῆς νέας πτέρυγος, μετὰ τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ὑπογείου τοῦ ὑπάρχοντος κτιρίου, πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ μαγειρείου καὶ τῶν ψυκτικῶν θαλάμων ἀφ' ἑνὸς καὶ πάντων τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῆς τραπέζης αἵματος ἀφ' ἑτέρου, θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 4.500.000 δραχμῶν.

Αἱ ἐργασίαι αὗται ἐκρίθησαν ἀπαραίτητοι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα τὸ Νοσοκομεῖον ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν, ὅστις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἰδρυτοῦ του κ. κ. Ἰερωνύμου, ἥτοι τὴν παροχὴν ὑψηλῆς στάθμης νοσηλείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα μειώσῃ τὸ ἔλλειμμα, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζουσιν ἅπαντα τὰ σήμερον λειτουργοῦντα Νοσοκομεῖα, ἔναντι τῶν ὁποίων τὸ Ν.Ι.Κ.Ε. θὰ εὕρισκεται εἰς περισσότερον μειονεκτικὴν θέσιν ἀπὸ ἀπόψεως ἐξόδων λειτουργίας. Τοῦτο δὲ θὰ ὀφείλεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ εἰς τὸν ἠϋξημένον ἀριθμὸν νοσηλευτικοῦ προσωπικοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπασχολῆ, λόγῳ τοῦ ὅτι θὰ παρέχῃ νοσηλείαν εἰς θαλάμους μιᾶς ἑως τριῶν τὸ πολὺ κλινῶν, ἥτοι νοσηλείαν Α' τὸ ὀλιγώτερον Β' θέσεως, ἐνῶ θὰ εἰσπράττῃ νοσήλεια πολὺ μικρά. Τοῦτο γίνεται καταφανὲς ἐκ τοῦ ὅτι τὰ 52% τῶν ἠσφαλισμένων τοῦ TAKE δικαιοῦνται νοσηλείας εἰς τὴν τρίτην θέσιν, μὲ νοσήλεια 120 δραχ. ἡμερησίως, τὰ ἕτερα 46% δικαιοῦνται νοσηλείας εἰς τὴν Ββ θέσιν, μὲ ἡμερήσια νοσήλεια ἐκ δραχ. 150, καὶ μόνον τὰ 2% δικαιοῦνται νοσηλείας εἰς τὴν Βα θέσιν, μὲ ἡμερήσια νοσήλεια ἐκ δραχ. 220.

Ἄλλη δυσκολία, τὴν ὁποίαν τὸ Ν.Ι.Κ.Ε. ἔχει νὰ ὑπερνικήσῃ, εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τοῦ καταλλήλου Νοσηλευτικοῦ Προσωπικοῦ. Ἐὰν ὡς προσὸν διὰ τὰς ἀδελφὰς νοσοκόμους παντὸς νοσηλευτικοῦ ιδρύματος ἀπαιτῆται ἥθος καὶ ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθῆκον, διὰ τὸ Νοσηλευτικὸν Προσωπικὸν τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε. ἀπαιτεῖται πλήρης ἀφιέρωσις καὶ ἱεραποστολικὸς ζῆλος.

Αἱ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας ἡ Διοίκησις τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε. συνήνησεν ἐν προκειμένῳ, τὴν ἀναγκάζουσιν νὰ ἀναζητήσῃ τρόπον ριζικῆς λύσεως τοῦ προβλήματος, διὰ τῆς ιδρύσεως ἰδίας Σχολῆς

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Τ.Α.Κ.Ε.)

Ἐν Ἀθήναις τῆ 25/4/1969

Δ/νσις Οἴκ. Ὑπηρεσιῶν

Ἀριθ. Πρωτ. 4829, 19757/π. ἔ.

Ἀριθ. Ἐγκ. 38.

Περίληψις: «Περὶ τῆς κληρικοσημάνσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἐφημερίων ἐκδιδομένων βεβαιώσεων».

Π ρ ὶ σ

α) Τὰς Ἱερὰς Ἀρχιεπισκοπὰς καὶ Μητροπόλεις καὶ

β) Ἀπαντὰ τὰ Τοπ. Τ.Α.Κ.Ε.

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ΤΑΚΕ κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 20/1/1969, κατόπιν ἀναφορῶν τῆς Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων, τοῦ Ο.Γ.Α. κλπ. ἐν σχέσει μὲ τὴν κληρικοσημάνσιν τῶν ὑπὸ Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν ἐκδιδομένων βεβαιώσεων πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν λόγῳ Ὄργανισμῶν, ἐξετάσασαν ἐξ ὑπαρχῆς τὸ θέμα τοῦτο ἀπεφάσισεν, ὅπως ἐξαιροῦνται ἐφεξῆς τῆς κληρικοσημάνσεως αἱ αἰτήσεις καὶ τὰ πιστοποιητικὰ τῶν ἀπόρων, θυμάτων καὶ ἀναπήρων πολέμου, πολυτέκνων, προκειμένου περὶ τῆς πιστοποιήσεως τῆς ιδιότητος τῶν ὡς πολυτέκνων, ὡς καὶ ἀπασαὶ αἱ βεβαιώσεις καὶ πιστοποιητικὰ τῶν ἐφημερίων τὰ ἐκδιδομένα διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν δημοτολογίων ἢ μητρώων τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐγγραφήν τῶν πολιτῶν εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους.

Ὅμοιως τὸ Συμβούλιον διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεώς του ἐδέχθη τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς κληρικοσημάνσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἐφημερίων ἐκδιδομένων βε-

Ἀδελφῶν Νοσοκόμων εἰς οἴκημα κείμενον ἐν Ἀγίᾳ Παρασκευῇ Ἀττικῆς, παραπλευρῶς τῆς Στέγης Εὐγγηρίας Κληρικῶν Ἑλλάδος, προσφερθὲν ἐσχάτως εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἱερώνυμον ὑπὸ τῆς Μεγάλης εὐεργέτιδος τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., ὁσιωτάτης μοναχῆς Παρασκευῆς Πέππα. Εἰς τὴν Σχολὴν αὐτὴν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὸν ζῆλον τῶν στελεχῶν τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., θὲ ἀναδειχθῶσι τὰ γνήσια καὶ ἄξια ὄργανα χριστιανικῆς συμπαραστάσεως πρὸς τοὺς πάσχοντας κληρικοὺς καὶ τὰς οἰκογενεῖας των.

Αἱ Ἀδελφαὶ Νοσοκόμοι αὗται θὰ δύνανται νὰ βασίζωνται εἰς τὴν στοργὴν μετὰ τῆς ὁποίας θὰ τὰς περιβάλλῃ ἡ Ἐκκλησία καὶ εἰς τὴν μέριμναν, ἣτις θὰ ἐπιδεικνύεται τόσον διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν καλλιέργειαν καὶ ἐξέλιξιν, ὅσον καὶ διὰ τὰς ὑλικὰς αὐτῶν ἀνάγκας.

Αἱ ἐξ αὐτῶν δὲ ἐπιθυμοῦσαι νὰ παραμείνωσιν ἄγαμοι, θὰ δύνανται νὰ ἐνταχθῶσιν εἰς τὴν ἰδρυθησομένην Μοῆν, διατελοῦσαι οὕτως ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας.

βαιώσεων και λοιπῶν δικαιολογητικῶν, τῶν προοριζομένων πρὸς χρῆσιν τοῦ Ο.Γ.Α. (συνταξιοδότησιν κ.λ.π. τῶν ἡσφαλισμένων αὐτοῦ), ἐν ᾧ διὰ τὰς πρὸς χρῆσιν τοῦ Ι.Κ.Α. ἐκδιδόμενας βεβαιώσεις κ.λ.π. ἰσχύει ἡ ὑπ' ἀριθ. 351/30-9-66 ἀπόφασις αὐτοῦ, καθ' ἣν ὑπόκεινται αὗται εἰς κληρικοσήμενον.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω παρακαλοῦμεν, ὅπως ἀγαθυνθῆτε καὶ δώσητε τὰς ἀναγκαίουσας ὁδηγίας καὶ ἐντολὰς εἰς τοὺς ὑφ' ὑμᾶς ἐφημερίους διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου.

Ἐπὶ τοῦτοις παρακαλοῦμεν, ὅπως τονισθῆ, ὅτι εἰς τὰς περιπτώσεις ἀπαλλαγῆς θὰ σημειοῦται εἰς τὸ ὑπὸ τῶν ἐφημερίων τηρούμενον πρωτόκολλον ὁ ἀριθμὸς τοῦ βιβλιαρίου, βάσει τοῦ ὁποίου ἀπαλλάσσεται ὁ αἰτῶν (ὡς πολύτεκνος, ἀνάπηρος — θύμα πολέμου) ἢ τὸ πιστοποιητικὸν ἀπορίας, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ προσκομίζῃ οὗτος πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἀπορίας του, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ αἰτιολογηθῆ ἢ μὴ ἐπικόλλησις τῶν νομίμων κληρικοσήμενων κατὰ τὸν ἔλεγχον τῶν πρωτοκόλλων.

Θὰ πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ ὑπογραμμισθῆ, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τὰς ἀνωτέρω ὀνομαστικῶς ἀναφερομένας περιπτώσεις καὶ δὲν εἶναι δυνατόν οὔτε καὶ ἐπιτρεπτόν νὰ ἐπεκτείνηται τοῦτο, οἰκοθεν ὑπὸ τῶν ἐφημερίων, καὶ εἰς ἄλλας κατηγορίας, δοθέντος ὅτι τὸ κληρικοσήμενον διὰ τὸ Ταμεῖον, ὅπερ ἀντιμετωπίζει τεραστίαις δαπάναις, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου συστήματος τοῦ κλάδου ἀσθενείας, εἶναι σημαντικώτατος αὐτοῦ πόρος, ἢ δὲ εἰσπράξις αὐτοῦ εἶναι, ὡς γνωστόν, ἀνατιθέμενῃ εἰς τοὺς ἡσφαλισμένους ἐφημερίους του. Πιστεύομεν ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἀντιμετωπισθῆ ὑπὸ τῶν ἡσφαλισμένων ἐφημερίων μας μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ σοβαρότητος.

Μετὰ σεβασμοῦ

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος

Γ. Α. ΚΑΡΡΑΣ

*

Ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐχορηγήθησαν συντάξεις εἰς τοὺς κάτωθι:

Πρεσβυτέρων Μπαμνιῶ του Ἀγγελικῆ ν. Σύνταξις δρχ. 1.707. — Αἰδεσιμώτατον Γιαννιᾶν Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 97.588. — Αἰδεσιμώτατον Ἀναστασίου ἢ Τάσσην Ἡλίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παραμυθίας. Σύνταξις δρχ. 1.565. — Αἰδεσιμώτατον Θεοδώρου Βασιλείου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 88.745. — Αἰδεσιμώτατον Σκουρτανιώτην Παναγιώτην, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.608. — Πρεσβυτέρων Μαρκέλλου Παναγιώτην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορινθίας, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.360. — Αἰδεσιμώτατον Σέρβρον Νικόλαον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.765. — Αἰδεσιμώτατον Γιαννατόν ἢ Ἰωαννᾶτον Σπυρίδωνα, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.707. — Αἰδεσιμώτατον Παπαμιχαῆλ Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.410. — Αἰδεσιμώτατον Παπαδόπουλον Γεώργιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Σύνταξις δρχ. 3.432. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 69.541. — Αἰδεσιμώτατον Ἀσημακόπουλον Νικόλαον. Σύνταξις δρχ. 2.856. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 100.232. — Αἰδεσιμώτατον Σακελλαρίου Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. —

- Αιδεσιμώτατον Βερτοῦδον Βασιλείον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. — Πρεσβυτέραν Ροῦδη Βιργινίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.184. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 86.526. — Αιδεσιμώτατον Παπαθανασίου Ἀθανάσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.752. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 97.692. — Αιδεσιμώτατον Φαγογένην Στέφανον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.765. — Αιδεσιμώτατον Κωνσταντινίδην Ἠλίαν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Α/4 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.435. — Αιδεσιμώτατον Μιχόπουλον Στέφανον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἠλείας, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 102.646. — Αιδεσιμώτατον Παπαθεοδώρου Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἠλείας, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. — Αιδεσιμώτατον Ἀντωνάκην Χρυσόστομον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.632. — Πρεσβυτέραν Μπαλάσκα Ἀνδρομάχην, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.318. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 101.851. — Αιδεσιμώτατον Ναουμίδην Γεώργιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐάνθης, Γ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.264. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 87.994. — Αιδεσιμώτατον Ματζηρίδην Φίλιππον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 90.475. — Αιδεσιμώτατον Σβηγάκην Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. — Αιδεσιμώτατον Λιακόπουλον Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἠλείας, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 92.816. — Αιδεσιμώτατον Παπαδόπουλον Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.142. — Αιδεσιμώτατον Θεοχαρόπουλον Ἐμμανουήλ, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.899. — Αιδεσιμώτατον Ἐφραιμίδην Σταῦρον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.722. — Αιδεσιμώτατον Τσιάραν Κων/νον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 102.646. — Πρεσβυτέραν Σίνη Φλώραν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 61.942. — Αιδεσιμώτατον Παπουλίδην Λαυρέντιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. — Αιδεσιμώτατον Βολονάκην Θεόκλητον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 92.895. — Πρεσβυτέραν Φιλίππάκην Σοφίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 83.709. — Αιδεσιμώτατον Πέππαν Δημήτριον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 96.822. — Πρεσβυτέραν Πελαρδῆ Σοφίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 22.012. — Πρεσβυτέραν Τσιτσιλαρᾶ Σοφίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βερροίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.788. — Πρεσβυτέραν Πανταζῆ Εἰρήνην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.246. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 96.104. — Πρεσβυτέραν Παπαγεωργαντᾶ Ἐλένην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἠλείας, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύντα-

ξίς δρχ. 1.056. 'Εφ' άπαξ δρχ. 68.522. — Δίδα Σοφτᾶ Μαρίαν, 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, Δ/4 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.418. 'Εφ' άπαξ δρχ. 125.192. — Αιδεσιμώτατον Φωτίου Μελέτιον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.666. 'Εφ' άπαξ δρχ. 100.573. — Αιδεσιμώτατον Διδασκάλου Κων/νον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Σερρών, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.565. 'Εφ' άπαξ δρχ. 93.757. — Αιδεσιμώτατον Θεοδωρίδην Πέτρον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. 'Εφ' άπαξ δρχ. 94.105. — Αιδεσιμώτατον Παπακωνσταντίνου Εὐάγγελον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.320. — Αιδεσιμώτατον Παπαευθυμίου Σταύρον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Παραμυθίας, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. — Αιδεσιμώτατον Δραβήλαν Θεόδωρον, 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. — Αιδεσιμώτατον Βαρθολομαῖον Λεονάρδον, 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.378. — Πρεσβυτέραν Παπαϊωάννου ἤ Παπαθανασίου Σταμοῦλαν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Τρικής καὶ Σταγῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.360. 'Εφ' άπαξ δρχ. 98.637. — Πρεσβυτέραν Καρυγιάννη Χρηστίναν, 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν. Σύνταξις δρχ. 1.056. 'Εφ' άπαξ δρχ. 85.024. — Πρεσβυτέραν Μίχα Ἐλένην, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.189. 'Εφ' άπαξ δρχ. 104.104. — Πρεσβυτέραν Παπαντωνίου Εἰρήνην, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος. Σύνταξις δρχ. 1.056. 'Εφ' άπαξ δρχ. 75.867. — Αιδεσιμώτατον Χαραλαμπίδην Γεώργιον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Εἰθνης, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. 'Εφ' άπαξ δρχ. 113.383. — Πρεσβυτέραν Καπουκρανίδου Σταθοῦλαν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Σιδηροκάστρου, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. — Αιδεσιμώτατον Πλουμῆν Θωμᾶν, 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. — Κύριον Παπασταύρου Γεώργιον, 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, 5ος βαθμῶς. Σύνταξις δρχ. 1.665. 'Εφ' άπαξ δρχ. 92.175. — Κύριον Περγαντῆν Ἡλίαν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, 9ος βαθμῶς. Σύνταξις δρχ. 2.752. 'Εφ' άπαξ δρχ. 90.301. — Πρεσβυτέραν Σικανδαλίδου Χριστιναν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Κώου. Σύνταξις δρχ. 1.056. 'Εφ' άπαξ δρχ. 77.423. — Δίδα Πιπεράγκα Ἐλευθερίαν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.226.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κων. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων - Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Α'. — **'Επίκαιρα**. — Θεοφιλεστατοῦ Ἐπισκόπου Ἀγγελῶν **Εὐθυμίου**, Ἡ ἐνότης τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωή. — **Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου**, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. — **Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης**, Σκέψεις γὰ τὴν Ὁρθόδοξο Λατρεία. Μετάφρασις **Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά**. — **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**, Ἐπιτάφιος στὸν Μεγάλον Βασίλειον. Ἀπόδοσις Θεοδόση **Σπεράντσα**. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλης ἀπορίας. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἐκκλησία καὶ Τύπος. — **Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ν.Ι.Κ.Ε.)**. — **Ἐγκύκλιος τοῦ TAKE**. — **Εἰδήσεις τοῦ TAKE**.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιου 1, Ἀθῆναι.